

פענוח הערות ומראי-מקומות.

וארא ג.

כושיים שהיא הפטרת א"מ (מנהגים) ונוהגין להפטיר בחתונה שוש אשיש ואין דוחין מפניה שום הפטרה הנזכרת כאן ולא של ד' פרשיות ולא של ר"ח או מחר חדש או חנוכה או שירה (מרדכי פרק בני העיר והטור ומנהגים) אבל שאר הפטרות דוחין מפניה וכבר נתבאר לעיל סי' תכ"ה דאין מדלגין מנביא לנביא (וגם נתבאר שם סעיף ב' אם דוחין מפני של ראש חדש אחת מאלו הפטרות שנזכרות כאן):

לקוטי שיחות חלק ט עמוד 61. עס שטייט אין טור, אַז פון פ' בראשית ביז שבעה עשר בתמוז מפטירין מענין הפרשיות דומה בדור מה ומשם ואילך לפי הזמן ולפי הי מאורע. אעפ"כ, וויבאלד אַז אַלע ענינים פון תורה זיינען בתכלית הדיוק, איז דערפון וואָס די הפטרות אין די שבתים וואָס פון שבעה עשר בתמוז האט מען קובע געווען אין געוויסע פרשיות דברי ירמיה' לפי פינחס (אָדער מטות) וכו' נחמו לואתחנן וכו'. - איז פארשטאנדיק, אַז אע"פ וואָס בעיקר זיינען זיי לפי הזמן והמאורע האָבן די הפטרות אָבער אויך א שייכות צו די פרשיות.

אבודרהם שחרית של שבת. ואחר שגוללין ספר תורה קורא ההפטרה וצריך שיהא בה מענין פרשת היום. ולמה מפטירין בנביאים לפי שגזרו על ישראל שלא יקראו בתורה וכנגד שבעה שהיו עולין לקרות בתורה ואין קורים פחות משלשה פסוקים עם כל אחד ואחד תקנו לקרות כ"א פסוקים בנביאים ולא יפחות מהם, ואם נשלם הענין בפחות מכ"א, כגון הפטרת שובה שהיא קטנה, אינו צריך לקרות יותר.

לבוש ר"ס רפ"ד. ומפטירין בנביא מעניינה של הפרשה, והטעם שמפטירין בנביא הוא, מפני שפעם אחת גזרו שמד על ישראל שלא יקראו בתורה, וקראו

(1) טור או"ח ר"ס רפ"ד. ומפטירין בנביא מעניינה של פרשה.

שו"ע הרב שם. המפטיר בנביא לא יפחות מכ"א פסוקים בשבת, וישבעה עולים לקרות בתורה, וצריך שיפטיר בנביא ג' פסוקים כנגד כל אֶחָד מהעולים, מפני שפעם אחת גזרו שְׁמַד על ישראל שלא יקראו בתורה, וקראו בנביאים מענין הפרשה שבעה כנגד השבעה שהיו צריכים לקרות בתורה, ולא היו פוֹחֲתִין מִג' פסוקים לכל אֶחָד כִּמוֹ שְׂאִין פוֹחֲתִין בתורה, וְהָרִי בֵּין כָּלֶם כ"א פסוקים, וְאֶחָד פֶּה כְּשֶׁבֶטְלָה הַגְּנֵרָה וְחִזְרוּ לִקְרוֹת בתורה — הִתְקִינוּ שְׂיִהְיֶה אֶחָד קוֹרֵא בְּנִבְיָא מִעֲנֵן הַפְּרָשָׁה כ"א פסוקים בשבת. אֲבָל בְּיוֹם טוֹב דִּי בֵּט"ו פִּסּוּקִים, כְּנֶגְדֵי הַקְּרוֹלִים בתורה.

טור או"ח סימן תכח. מבראשית...עד י"ז בתמוז מפטירין מענין הפרשיות דומה בדומה ומשם ואילך לפי הזמן ולפי המאורע תלתא דפורענותא ושבע דנחמתא ותרתי דתיובתא תלתא דפורענותא.

רמ"א. או"ח סימן תכח ס"ח. מי"ז בתמוז ואילך מפטירין ג' דפורענותא ז' דנחמתא תרתי דתיובתא ג' דפורענותא דברי ירמיה שמעו דבר ה' חזון ישעיהו שבע דנחמתא נחמו ותאמר ציון עניה סוערה אנכי רני עקרה קומי אורי שוש אשיש וביום צום גדליה במנחה מפטירין דרשו ובשבת שבין ראש השנה ליום הכיפורי מפטירין לעולם שובה וכשר"ה בב"ג שיש שבת בין י"ה לסוכו וקורין בו האזינו מפטירין בו וידבר דוד וי"א שכשר"ה בב"ג שוילך בין ר"ה לי"ה מפטירין בו דרשו ובשבת שבין י"ה לסוכו שקורין האזינו מפטירין שובה: הגה והמנהג כסברא הראשונה ובשאר שבתות השנה מפטירין מעין הפרשה (טור) כשקורין שתי פרשיות מפטירין באחרונה (מרדכי פרק בני העיר) ובלבד באחרי מות וקדושים דמפטירין הלא כבני

בנביאים שבעה כנגד השבעה שהיו צריכים לעלות ולקרות בתורה,

ב"ה. ומפטרין בנביא מעניינה של פרשה ואין פוחתין מכ"א פסוקים וכו' כל זה בפרק הקורא עומד והטעם מפורש דפעם אחת גזרו שמד שלא לקרות בתורה ותקנו לקרות בנביאים מעניינה של פרשה

ט"ז. מפטרין בנביא כו'. הטעם משום דפ"א גזרו גזרה שלא לקרות בתורה ותקנו לקרות בנביאים מעניינה של פ'.

(5 יחזקאל כח, כה.) פה אמר אדוני יהוה בקבצי א את בית ישראל מן העמים אשר נפצו כם ונקדשתי כם לעיני הגוים וישבו עליהם למתה אשר נתתי לעבדי ליעקב: **כו.** וישבו עליהם לטחט ויבנו בתים ונטעו כרמים וישבו לטחט בעשותי שפטים בכל השאטים אתם מסביבותם ונדעו כי אני יהוה אלהיהם:

פרק כט, א. בשנה העשרית בעשרי בשנים עשר לחדש הנה דבר יהוה אלי לאמר: **ב.** בן אדם שים פניו על פרעה מלך מצרים והגבא עליו ועל מצרים כלה: **ג.** דבר ואמר פה אמר אדוני יהוה הנני עליה פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרבץ בתוך יארי ואשר אמר לי יארי ואני עשיתי: **ד.** ונתתי (חיים) [סחים] בלתי והדבקתי דגת יארי בקשקשתיה והעליתיה מתוך יארי ואת פלדגת יארי בקשקשתיה תדבק: **ה.** ונטשתי המדברה אותה ואת פלדגת יארי על פני השדה תפול לא תאסף ולא תקבץ לסית הארץ ולעוף השמים נתתי לאכלה: **ו.** ונדעו פליישי מצרים כי אני יהוה יעו היותם משענת קנה לבית ישראל: **ז.** בתפושם בך (בכפך) [בכף] תרוץ ובקעת להם פלכתה ובהשענם עליה תשכר והעמדת להם כל מתנים: **ח.** לכן פה אמר אדוני יהוה הנני מביא עליה חרב והכרתי משה אדם ובהמה: **ט.** והיתה ארץ מצרים לשממה וחרבה ונדעו כי אני יהוה יעו אמר יאר לי ואני עשיתי: **י.** לכן הנני אליה ואלי יארי ונתתי את ארץ מצרים לחרבות חרב שממה ממגדל סנה ועד גבול כוש: **יא.** לא תעבררה רגל אדם ורגל בהמה לא תעבררה ולא תשב ארבעים שנה: **יב.** ונתתי את ארץ מצרים שממה בתוך ארצות נשמות ועריה בתוך ערים מחרבות תהיין שממה ארבעים שנה והפצתי את מצרים בגוים וזריתים בארצות: **יג.** כי פה אמר אדוני יהוה מלץ ארבעים שנה אקבץ את מצרים מן העמים אשר נפצו שמה: **יד.** ושבת את שבות מצרים והשבת אתם ארץ פתרוס על ארץ מכורתם ותיי שם ממלכה שפלה: **טו.**

מן הממלכות תהנה שפלה ולא תתנשא עוד עליה גוים והמעטתים לבלתי רדות בגוים: **טז.** ולא יהיה עוד לבית ישראל למבטח מזכיר עון בפנותם אחריהם ונדעו כי אני אדוני יהוה: **יז.** ויהי בעשרים ושבע שנה בראשון באחד לחדש הנה דבר יהוה אלי לאמר: **יח.** בן אדם ובוכדראצר מלך ככל העבד את חילו עבדה גדולה אל צר כל ראש מקלח וכל פתח מרוטה ושכר לא יהיה לו ולחילו מצר על העבדה אשר עבד עליה: **יט.** לכן פה אמר אדוני יהוה הנני נתן לבוכדראצר מלך ככל את ארץ מצרים ונשא המנה ושלל שללה ויבנו ביה והיתה שכר לחילו: **כ.** פעלתו אשר עבד ביה נתתי לו את ארץ מצרים אשר עשו לי נאם אדוני יהוה: **כא.** ביום ההוא אצמיס קרן לבית ישראל ולק אתו פתחו וספה בתוכם ונדעו כי אני יהוה:

(6 פרשתינו ז, ד.) ולא ישמע אלקם פרעה ונתתי את ידי במצרים והוצאתי את צבאתי את עמי בני ישראל מארץ מצרים בשפטים גדלים:

שם פסוק ג. ואני אקשה את לב פרעה והרביתי את אתתי ואת מופתי בארץ מצרים:

רש"י ד"ה ואני אקשה. מאחר שהרשיע והתריס כנגדי, ונגלוי לפני שאין נחת רוח באמות לתת לב שלם לשוב, טוב שיתקשה לבו, למען הרבות בו אותותי, ומכירו אתם את גבורתי. וכן מדתו של הקב"ה, מביא פרענות על האמות כדי שישמעו ישראל וייראו, שנא "הכרתי גוים נשמו פנותם... אמרתי אף תיראי אותי תקחי מוסר" (צפניה ג); ואעפ"כ בחמש מכות הראשונות לא נאמר ויסזק ה' את לב פרעה, אלא ויסזק לב פרעה (תנחומא):

(16 שמות ג, כב.) ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה פלייכסר וכלי זקב ושמלת ושמתם על בניכם ועל בנותיכם ונצלתם את מצרים:

בא יב, לו. ויהי נמו אתו העם בעיני מצרים וישאלו וינצלו את מצרים:

(18 עמוס ג, ז.) כי לא יעשה אדוני יהוה דבר בי אסגלה סודו אל עבדיו הנביאים:

תענית ט עמוד א. ותו אשכחיה רבי יוחנן לניוקיה דריש לקיש דתיב ואמר: "אנלת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו". תיב רבי יוחנן וקא מתמה. אמר: מי איכא מידי דכתיבי בכתובי דלא רמיזי באורייתא? אמר ליה: אטו

הא מי לא רמיזי, והקתיב: "ונצא לפם ניקרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אלהים לנו". דל עיניה נתנא ביה, אתיא אימיה אפיקמיה, אמרה ליה: תא מקמיה, דלא ליעבד לך דעבד לאבוך.

רש"י ד"ה ולא רמזה – משה באורייתא שהחומש הוא יסוד נביאים וכתובים ובכולן יש סמך למצוא מן התורה:

תורה אור ס עמוד ב. כי מרע"ה שזכה שתנתן התורה על ידו היינו לפי שהמשיך התלבשות אור א"ס בכלים דז"א. ומשם נמשך התורה כנ"ל (ומשם היתה נבואתו כי עיקר נבואתו היתה מאצי' רק דרך מעבר נמשך על ידי הבריאה כמ"ש בשער הקדושה להרח"ו ח"ג שער ו') אבל לא המשיך שיהיה ג"כ התלבשות אור א"ס בבי"ע ע"ד שהוא מתייחד עם כלים דאצילות כך יהי' מתייחד עם כלים דבי"ע זה לא המשיך משה ולא הוצרך לזה כי המשכת התורה המשיך מבחי' אצילות ממש. ושם מתייחד אור א"ס עם הכלים עד דאיהו וגרמוהי חד כנ"ל. משא"כ בבי"ע אין הגילוי כלל בהכלים (ולאו איהו וגרמוהי חד בהון כנודע) אבל הנביאים שאחריו המשיכו את אור א"ס ב"ה שיתלבש ג"כ בכלים דבי"ע מה שלא היה כן בימי מרע"ה. והיינו שחנה פתחה תחלה בשם צבאות ואחריה נמשכו כל הנביאים שענין שם זה הוא מורה על ענין התלבשות אור א"ס בכלים דבי"ע להיות מתייחד עמהם ג"כ וכמשי"ת אי"ה. והוצרכו לזה כי בימי מרע"ה שהיתה נבואתו מאצילות ע"כ המשיך להם למטה התורה משם מבחי' אצילות והוא היה דבר ה' בפי משה וקיימו ישראל התורה כו'. אבל בימי הנביאים שאחריו שלא היו ישראל עושין רש"מ והוצרכו הנביאים להוכיחם. וענין הפרש בין תוכחה שאומר הנביא לשאר מוכיח הוא כי בהנביא הנה התוכחה היא דבר ה' המתלבש בדבורו של הנביא ונמצא הוא ית' הוא המוכיח. ולזאת הוכרח להיות המשכת התורה מאצילות לבי"ע כדי שיקיימו ישראל התורה כי בהיותה באצילות כבימי משה לא היו מקיימים אותה ישראל שבימי הנביאים אחר דורו של משה מצד שנשגבה מהם והית' התורה בפ"ע והאדם בפ"ע. ולכך היה צ"ל התלבשות התורה מאצי' לבריאה ונמשך שם דבר ה' בפי הנביא להזהיר את ישראל שיקיימו התורה כו'. והגיע להם עי"ז התוכחה מדבר ה' ממש המתלבש בכלים דבי"ע ומשם בפי הנביא כו'.

20 שמות ה, טו-כג. ויבאו שטרלי בגני ישראל ויצעקו אל-פרעה לאמר למה תעשה לך לעבדיך: תבן אין נתן

לעבדיך ולבנים אמרים לנו עשו והנה עבדיך מפים וקטאת עמך: ויאמר נרפים אתם נרפים על-כן אתם אמרים גלכה נזבחה ליהוה: ועתה לכו עבדו ותבן לא-ינתן לכם ותבן לבנים תתנו: ויראו שטרלי בגני ישראל אתם ברע לאמר לא-תגרעו מלבניכם דבר-יום ביומו: ויפגעו את-משה ואת-אהרן נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה: ויאמרו אליהם גרא יהנה עליכם וישפט אשר הבאשתם את-ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו למת-תורב בידם להרגנו: וישב משה אל-יהוה ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: ומאז באתי אל-פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא-הצלת את-עמך:

21 וארא ו, ה-ח. וגם אני שמעתי את-נאקת בגני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר את-בריתי: לכו אמר לבני-ישראל אני יהוה והוצאתי אתכם ממצרים סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בנרוע נטויה ובשפטים גדלים: ולקחתי אתכם לי לעם והניתי לכם גאלהים וידעתם פי אני יהוה אלהיכם המוציא אתכם ממצרים סבלות מצרים: והבאתי אתכם אל-הארץ אשר נשאתי את-גדי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני יהוה:

22 * שמות ב, כד. וישמע אלהים את-נאקתם ויזכר אלהים את-בריתו את-אברהם את-יצחק ואת-יעקב:

24 כלי יקר ס"פ שמות. עתה הראה את אשר אעשה לפרעה מלת עתה השו' נכוני למשה על אשר אמר למה הרעות לעם הזה כי לא נתרעם משה על מה שלא שלה פרעה את ישראל תכף ומיד בבואו אליו שהרי כבר אמר לו הקב"ה שני פעמים שלא יתן אותם מלך מצרים להלוך אך שנתרעם על מה שהרע לעם הזה יותר מבראשונה כי לפחות אם שליחותו לא יועיל להם תכף לא יזיק והרי עינינו רואות כי הזיק להם בשליחותו...

25 תורה אור מט עמוד א. דהנה כתיב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות שמקיש הכתוב ענין גאולה אחרונה ליציאת מצרים. והוא שכמו שכל עיקר תכלית המכוון בגלות מצרים והשעבוד רד"ו שנה הי' בכדי לזכו' לקבלת התורה פנים בפנים דבר ה'.

שם עד עמוד א. לכך לא ניתנה תורה עדיין בימי אברהם כי בימי אברהם עדיין לא נתברר ונזדכך חומריות העולם להיות המשכת אוא"ס ב"ה ע"י מעשה המצות גשמיות שגלקחו מתחת ממשלת קליפת נוגה. ולא היו יכולין לקבל הארת א"ס ב"ה להיות נק' עליהם שם מצות עד

אחר יציאת מצרים שמצרים הוא כור הברזל כמו מצרף לכסף וכור לזהב והיינו כדי להיות הגו סיגים מכסף שהכור הוא המפריד הסיגים דהיינו שלא יהיה תערובת פסולת בכסף וזהב. וכך הוא מצרים כור הברזל שזיכך את ישראל ע"י קושי השעבוד בחומר ובלבנים להיות נפרד הרע מן הטוב ויתפרדו כל פועלי און שע"י שהרע עושה פעולות רעות הוא כלה ונאבד כמ"ש חצי אכלה וגו' חיצו כלים כו'. וכמשל עלוקה שכאשר מוצצת דם האדם מיד מתה. וכאשר נזדככו ישראל נזדכך ג"כ העולם וגשמיותו וחומריותו כי כל העולם תלוי בישראל וכמ"ש גם את העולם נתן בלבם.

28 אחרי ית, ד. את־משפטי תעשו ואת־חקתי תשמרו ללכת בהם אני יהנה אלהיכם

רש"י ד"ה את משפטי תעשו. אלו דברים האמורים בתורה במשפט, שאלו לא נאמרו היו כדאי לאמרן:

תורת כהנים. "את משפטי תעשו" – אלו דברים הכתובים בתורה שאילו לא נכתבו בדין היה לכתבן כגון הגזילות והעריות והעכו"ם וקללת השם ושפיכות דמים שאילו לא נכתבו בדין היה לכתבן.

יומא סז עמוד ב. תנו רבנן, "את משפטי תעשו" — דברים שאלמלא (לא) נכתבו דין הוא שיכתבו, ואלו הן: עבודה זרה, וגלוי עריות, ושפיכות דמים, וגזל, ובפרת השם.

29 תניא פרק ה. הנה, כל שכל כשמשפיל ומשיג בשכלו איזה מושפל, הרי השכל תופס את המושפל ומקיפו בשכלו, והמושפל נתפס ומוקף ומלוכש בתוך השכל שהשיגו והשפילו. וגם השכל מלוכש במושפל בשעה שמשגו ותופסו בשכלו.

30 שם פרק ד. ולכן נמשלה התורה למים; מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך, כך התורה ירדה ממקום גבוה, שהיא רצונו וחקמתו יתברך, ואורייתא וקודשא בריך הוא פולא סד, ולית מחשבה תפיסא ביה קלל. ומשם נסעה וירדה בסתר המדרגות, ממדרגה למדרגה, בהשתלשלות העולמות, עד שנתלבשה בדברים גשמיים וענייני עולם הזה, שהן רוב מצות התורה ככולם והלכותיהן, ובצורפי אותיות גשמיות בדיו על הספר, עשרים וארבעה ספרים שפתורה נביאים וכתובים. כדי שתהא כל מחשבה תפיסא בה, ונאפילו בחינת דבור ומעשה, שלמטה ממדרגת מחשבה, תפיסא בה ומהלבשת בה.

31 נדרים פא עמוד א. רבינא אומר: שאין מברכין בתורה תחלה. דאמר רב יהודה אומר רב: מאי דכתיב: "מי האיש החכם ויבן את זאת" — דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו, דכתיב: "ויאמר ה' על עונכם את תורתי וגו'". היינו "לא שמעו בקולי", היינו "לא הלכו בה!" אומר רב יהודה אומר רב: שאין מברכין בתורה תחלה.

ב"מ פה עמוד ב. אומר רב יהודה אומר רב: מאי דכתיב "מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ונגדה על מה אבדה הארץ", דבר זה אמרו חכמים ולא פירשוהו, אמרו נביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו, שנאמר: "ויאמר ה' על עונכם את תורתי אשר נתתי לפניכם". אומר רב יהודה אומר רב: שלא ברכו בתורה תחילה.

32 ב"ח או"ח סמ"ז. ומ"ש דאמר רב יהודה אמר רב וכו' רבינא מביא ראייה מרב יודא אמר רב שהקב"ה מקפיד על לומדי תורה אפילו עוסקין בה טובא אם אינן זהירין לברך בתורה תחלה. ואיכא לתמוה טובא למה יצא כזאת מלפניו להענישם בעונש גדול ורם כזה על שלא ברכו בתורה תחלה שהוא לכאורה עבירה קלה ונראה דכונתו ית' מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו כדי שתתדבק נשמתנו וגופינו רמ"ח איברים ושס"ה גידין ברמ"ח מ"ע ושס"ה לא תעשה שבתורה ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך שהיתה השכינה ממש בקרבם כי היכל ה' המה ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה והארץ כולה היתה מאירה מכבודו ובוזה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא שלמטה והיה המשכן אחד.

33 לקוטי שיחות חלק טו עמוד 326. דער עיקר פון תורה איז אז דורך דעם (לימוד) פארבינדט מען זיך מיטן נותן התורה. און דעריבער איז דער ענין פון ביטול ושפלות א תנאי עקרי: כל זמן דער מענטש איז א מציאות פאר זיך, איז ער נאך מוגדר אין די הגבלות פון א גברא און דערפאר איז ער ניט מסוגל צו פארבינדן זיך מיטן נותן התורה וואס איז בלי גבול; דוקא דורך דעם וואס דער לומד שטייט אין א תנועה פון ביטול בתכלית, וואס דערמיט גייט ער ארויס פון זיינע גדרים און הגבלות - קען ער זיך פארבינדן מיטן בלי גבול פון דעם נותן

התורה ווייל ווען קען זיין "פתח לבי בתורתך", תורה שלך, ווען קען ער זיין א כלי צו תורתו של הקב"ה וואס איז בלתי מוגבלת, דוקא דאן ווען ביי אים איז פריער דא דער ביטול מכל וכל דורך דעם ביטול ווערט ער מוכשר צו "מקבל" זיין תורתו של הקב"ה...

(34) שם עמוד 81. וויבאלד די תורה ווי זי איז געגעבן געווארן במ"ת איז העכער לגמרי פון דער בריאה, איז ניט מספיק דאס וואס דער נברא דערגרייכט מיט זיין עבודה צו זיין שלימות ווארום נברא האט דאך פארט קיין ערך ניט צו בורא.. און דעריבער דארף אויך זיין א שינוי אין נברא - די הקדמת הפעולה פון "גלות מצרים", וואס... דער גלות מצרים איז געווען, ווי עס שטייט אין פסוק "בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה גו' אשר עבדו בהם בפרך", וואס ענינו אין לימוד התורה איז ווי מבואר אין זהר - "בחמר דא קו' ובלבנים דא לבון הלכה", וואס עבודת בפרך בכללות איז - עבודת נשים לאנשים - די עבודה ויגיעה וואס איז היפך טבעו ורגילותו פונעם אדם - און דוקא דורך דער עבודה ויגיעה היפך טבעו ווערט דער ביטול והזדככות המציאות פונעם נברא, אז אין אים זאל קענען נתגלה ווערן תורתו של הקב"ה, וואס איז העכער פון וועלט.

(34)* תורה אור פרשתינו נז עמוד א. ועתה יובן ענין המופתים שהראה הש"י למצרים. וכמ"ש וידעו מצרים כי אני ה'. פי' וידעו הוא מלשון שבירה כמ"ש וידעו במ את אנשי סכות. והענין כמבואר למעלה שכדי להוציא הנצוץ מן הקליפה המכסה עלי' א"א להיות כ"א ע"י שבירת הקליפה וכמשל האגוז כו'. והענין שע"י שבירת הקליפה יוכל להיות גילוי אור א"ס ב"ה להנצוץ עד שיוכלל באלקותו.

אור התורה שם עמוד ב' תרו. ועתה יובן ענין המופתים שהראה הש"י למצרים וכמ"ש וידעו מצרים כי אני ה' פי' וידעו הוא לשון שבירה כמ"ש וידעו בהם אנשי סכות. והענין כנ"ל שכדי להוציא הנצוץ מן הקליפה המכסה עלי' א"א להיות כ"א ע"י שבירת הקליפה כמשל האגוז כו', והענין שע"י שבירת הקליפה יוכל להיות גילוי אור א"ס ב"ה להנצוץ.. אבל הישראל עצמן לא הי' צריכין למופתים כלל כי הם מאמינים בני מאמינים, וכמ"ש ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' כו' רק בשביל להוציא הנצוצים המובלעים תוך הקליפות ממש הוצרך להיות עש"מ הנ"ל שזהו בשביל וידעו מצרים כו'.

(35) מכילתא בשלה יד, ה. שהי' פרעה שולט מסוף העולם ועד סופו והיו לו שלטונים מסוף העולם ועד סופו בשביל כבודו של ישראל.. וכן אתה מוצא שכל אומה ולשון ששלטה על ישראל שולטה מסוף העולם ועד סופו בשביל כבודו של ישראל.. במלכות בבל מהו אומר והי' הגוי והממלכה אשר לא יעבדו אותו את נבוכדנאצר מלך בבל ואשר לא יתן צוארו בעול מלך בבל.

(36) שמות ה, ב. וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהַ מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקִלְוֹ לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יִדְעֹתִי אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח:

(38) פרשתינו ט, כז. וַיִּשְׁלַח פְּרַעֲהַ וַיִּקְרָא לַמֶּלֶכָה וְלֵאמֹר הֲיִשְׂרָאֵל אֲלֵהֶם חֲטָאתִי הֲפָעַם יְהוָה הַצְּדִיק וְנֹאגֵי וְעַפְיֵי הַרְשָׁעִים:

(42) לקוטי שיחות חלק ג עמוד 882. דער אויבנדערמאנטער ענין וואָס האט זיך אויפגעטאָן ביי מתן תורה, איז מרומז אויך אין די עשרת הדברות (וואָס זיי זיינען בגלוי געגעבן געוואָרן בשעת מתן תורה), וועלכע פאראייניקן אין זיך צוויי, אויפן ערשטן בליק העכסט פארשידענע אין זייער יסוד מצות: די ערשטע דברות, אנוכי, לא יהי' לך, אא"וו, דריקן אויס און אנטפלעקן די טיפסטע ענינים אין אחדות השם; די אַנדערע אָבער אַנטהאַלטן אַזעלכע כע פשוט'ע ציוויים ווי לא תרצה און לא תגנוב, וואָס זיינען זעלבסטפאַר־שטענדלעך אפילו פאַרן דורכשניטלעכן מענטשלעכן שכל. דאָס וואָס דער אויבערשטער האָט אין די עשרת הדברות צעזאַמענגע־נומען די ביידע סאַרטן ציוויים איז אויך אין דעם מרומז די פאַראייניקונג פון מעלה מיט מטה, וואָס האָט זיך און אויפגעטאָן בעת מתן תורה - דאָס אין ביידע אופנים: א). העליונים ירדו לתחתונים", ב) והתחתונים יעלו לעליונים". העליונים" - די דברות פון אנוכי" און לא יהי' לך" - ירדו לתחתונים זאָלן אַראָפקומען און זיך אנהערן אויך אין די ציוויים פון לא תרצה" און לא תגנוב"; אויך אין די מצוות וועלכע זיינען זעלבסטפאַרשטענדלעך לויטן מענטשלעכן פאַרשטאַנד, דאַרף זיך הערן אין זיי זייער גיטלעכער יסוד און קראפט - אנכי הוי' אלקיך". אויך דער קיום פון די מצוות דאַרף זיין ניט בלויז (מצד דעם ווייל דער מענטשלעכער שכל פארי שטייט אז מען דאַרף זיי אָפּהיטן, נאָר מצד דעם וואָס זיי זיינען אָנגעזאַגט געוואָרן פון אנכי הוי' אלקיך". נאָך מער - דאָס דאַרף זיין דער עיקר הטעם פארוואס מען איז מקיים לא תרצה און לא תגנוב.

43) עירובין ק עמוד ב. אמר רבי יוחנן: אילמלא לא ניתנה תורה, היינו למידין צניעות מתתול, וגזל מנמלה, ועריות מיונה. דרך ארץ מתרנגול

44) רמב"ם הלכות מלכים פרק ח הלכה יא. כל המקבל שבע מצות ונזקק לעשותן הרי זה מחסידי אמות העולם. ויש לו חלק לעולם הבא. והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקדוש ברוך הוא בתורה והודיענו על ידי משה רבנו שבני נח מקדם נצטוו בהן. אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אמות העולם ולא מחכמיהם:

לקוטי שיחות חלק טו עמוד 61. און דאס איז אויך די הסברה אין דער הלכה הנ"ל פון רמב"ם, אז א איד דארף כופה זיין כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו ב"נ": כדי אז די עבודה פון א ב"נ בקיום המצות שלו זאל זיין כדבעי, קען מען זיך ניט פארלאזן אויף הכרע הדעת" שלו - ווייל זיין נפש השכלית קען אים דערפירן צו גסות וכו' נאך עס דארף זיין פארבונדן מיט א אידן. בשעת דער (נפש השכלית פון) ב"ן ווערט אנגעפירט פון א אידן, וואס זיין צלם" (נפש השכלית) איז בשלימות, ווערט אויך דער ב"ג אין א מצב פון רוח האדם העולה היא למעלה". .. און דערפאר איז נוגע אין דעם חביב אדם (ב"נ) שנברא בצלם" אויך דאס וואס חיבה יתירה נודעת לו (צו א אידן) שנברא בצלם" (כנ"ל ס"ב) ווייל א. ב"נ דארף וויסן, אז די שלימות פון זיין צלם איז אפהענגיק אין דעם צלם פון א אידן. און וויבאלד אז דער צלם שבבנ"י איז א מסובב דערפון וואס ער האט א נפש האלקית, פועל"ט די סיבה אין דעם מסובב מעין פון אירע איינגשאפטן - דעם טבע הביטול אין נפש השכלית (כנ"ל) - דעריבער, איז די שלימות העבודה פון א ב"ן וואס ברענגט אים אריין אין סוג פון חסידי אומות העולם", פארבונדן דערמיט וואס ער טוט זיינע מצות ווייל צוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י מרע"ה", אז ער טוט זיי אלס א תוצאה פון דעם גילוי פון מ"ת, ווען אידן האבן באקומען זייער (מעלה -) חביבות עצמית (נקראו בנינים למקום און ניתן להם כלי חמדה).

46) לך לך טו, יד. וגם אתה הווי אשך יעבדו ון אנכי ואחריו יצאו ברכש גדול:

רש"י ד"ה דן אנכי. בעשר מכות:

47) שם יג. ויאמר לאבלם ידע מדע פיגור ו יתנה ורעהו בארץ לא להם ויעבדו ויענו אתם ארבע מאות שנה:

רמב"ן. וגם לרבות ד' מלכיות שאף הן כלין על ששעבדו את ישראל לשון רש"י ועל דרך הפשט יאמר כאשר דנתי את בניך בגלות וענוי על עון אשר חטא גם את הגוי אשר יעבודו אדון על החמס אשר יעשו להם והנכון בעיני כי טעם וגם אע"פ שאני גזרתי על זרעך להיות גרים בארץ לא להם ועבדום וענו אותם אעפ"כ אשפוט את הגוי אשר יעבודו על אשר יעשו להם ולא יפטרם בעבור שעשו גזרתי והטעם כמו שאמר הכתוב קנאתי לירושלים ולציון קנאה גדולה וקצף גדול אני קוצף על הגוים השאננים אשר אני קצפתי מעט והמה עזרו לרעה ואומר קצפתי על עמי חלתי נחלתי וגו' וכן ה' במצרים שהוסיפו להרע כי השליכו בניהם ליאור וימררו את חייהם וחשבו למחות את שמם וזה טעם דן אנכי שאביא אותם במשפט אס עשו כנגזר עליה" או הוסיפו להרע להם...

48) אבות פרק א משנה יז. שפעון בנו אומר, כל ימי גדלתי בין החכמים, ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה. ולא המדרש הוא העקר, אלא המעשה. וכל המרבה דברים, מביא חטא:

49) לקוטי שיחות חלק טו עמוד 75. דער לימוד התורה וקיום המצוות פון די אבות איז געווען פאר מתן תורה, איידער ס'איז געווען דער ציווי אויף לימוד התורה וקיום המצוות, ובאופן דוידה' על הר סיני, ד.ה. אז זייער לימוד התורה וקיום המצוות איז געווען (בכלל - באופן דאינו מצווה ועושה, נאר) מצ"ע ובכח עצמן, האבן זיי דעריבער ניט דערגרייכט צו דער מדריגה פון תורה ווי זי איז העכער פון נבראים אפילו הכי נעלים, נאר ווי תורה האט א שייכות און איז פארבונדן מיט נבראים און זייער עבודה:

49) * תניא פרק כג. ונמצא שמעשה המצות וקיומן הוא לבוש הפנימי לפנימית רצון העליון שממעשה זה נמשך אור וחיות רצון העליון להתלבש בעולמות ולכן נקרא' אברי דמלא ד"מ כמו שאברי גוף האדם הם לבוש לנפשו ובטלים לגמרי אלי' מכל וכל .. כך ד"מ החיות של מעשה המצות וקיומן הוא בטל לגמרי לגבי רצון העליון המלוכש בו ונעשה לו ממש כגוף לנשמה.. וזהו שארז"ל האבות הן הן המרכבה שכל אבריהם כולם היו קדושים ומובדלים מעניני עוה"ז ולא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם:

50) תורה אור יא עמוד ד. אברהם לא המשיך רק בבחי' פנימית מלמעלה לכן לא ה' עדיין התגלות במעש'

המצות בגשמיו' ממש בבחינ' חיצונית רק הקיום שלו כל התורה הי' בבחי' פנימית...

שם סח עמוד א. אך הנה עיקר המשכות אברהם אבינו ע"ה הי' בעולמות עליונים הגם שהמשיך אור א"ס ב"ה למטה ג"כ להיות גילוי אלקות בעולם וכמ"ש ויקרא שם בשם ה' קל עולם. וגם הנפש אשר עשו בחרן ונטע אמונת ה' בלבם מ"מ אין זה ערך לגבי המשכות שהמשיך למטה בעולמות עליונים להיות תוספת גילוי אור א"ס ב"ה.

51) לקוטי שיחות חלק ג עמוד 888. די מטרה פון די מצוות האבות איז געווען בעיקר - צו ממשיך זיין גילוי אלקות אין רוחניות, דאס וואס זיי האבן יא געטאן מצוות בגשמיות, איז עס ווייל זיי זיינען געווען א "מרכבה" צו אלקות אויך באברי גופם.. דערפאר האט זייער עבודה רוחניית דורכגעדרונגען זייער גאנצע מציאות ביז דאס האט זיך ארויסגעזאגט אויך אין א דבר גשמי. די כוונה איז אבער ניט געווען צו אויפטאן אין דעם גשמי דער גשמי איז געווען ניט מער ווי אן אויסדרוק פון דעם ענין הרוחני (דערפאר איז דעמאלט, ביי די אבות, ניט געווען אזוי נוגע דורך וואס פאר א דבר גשמי די מצוה וועט געטאן ווערן....

לקוטי שיחות חלק ה עמוד 327. וויבאלד אז די אבות מיט זייער עבודה האבן סיי ווי ניט אויפגעטאן אין די דברים הגשמיים, איז צוליב וואס האט געדארפט זיין זייער עבודה (אויך) בגשמיות, זיי האבן דאך געקענט אלע זייערע עבודות בלויז ברוחניות.. וועט מען עס פארשטיין בהקדם וואס מען האט גערעדט פריער ענין מעשה אבות סימן לבנים, אז די מעשה אבות איז געווען א (סימן ו) נתינת כח צו עבודת הבנים שלאחרי מתן תורה: דאס גופא וואס קיום המצוות, אחרי מתן תורה, טוט אויף א זיכוך און איז ממשיך קדושה אין די דברים הגשמיים אין א פנימיות, איז דער כח אויף דעם פון מעשה אבות. און וויבאלד אז "מעשה אבות", אפילו אלולי ענין המילה, אין געווען א סימן ונתינת כח לבנים, האט עס געמוזט זיין בדוגמא, עכ"פ, ווי די מעשה המצוות שלאחרי מתן תורה.. און דאס איז אויך די הסברה אויף דעם וואס ביי די אבות געפינען מיר ניט עס זאלן זיין מדויק ובפרטי פרטיות די ענינים פון דעם דבר גשמי מיט וועלכן מעשה אבות וועט געטאן ווערן.. ווארום וויבאלד אז דאס וואס אויך עבודת האבות האט געדארפט געטאן ווערן בגשמיו איז עס בכדי עס זאל האבן א פארבונד

באופן של סימן מיט די מצוה שלאחרי מ"ת, ענינים גשמיים, זיינען ניט אזוי מדוקדק די פרטים פון דעם גשמי.

52) זהר חלק א קסב עמוד א. ויקח לו יעקב, (בראשית ל"ז:ז) בריר ליה לחולקיה לעדביה, מקל לבנה לח, סטרא דימינא, גוון חוור. לח, סטרא איהו דמים. ולוז, דא סטרא דשמאלא, סומקא כוורדא. וערמון, כליל דא בדא. וכלהו אחיד ימינא חוורא בגוויניה, וסלקא בהו. דכתיב מחשף הלבן, דאף על גב דאחיד לתרין סטרין, נטל (ס"א נטה) חולקיה לסטר ימינא, ואגליף בכלא, בהאי סטרא ובהאי סטרא, כדין אקרי גבר שלים, שלים בכלא. מה כתיב בתריה, (שם) והיה בכל יחם הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סטרא דסטרין, לחכימי לבא אתמסר. בגו משריין עלאין קדישין אית דרגין עלאין אלין על אלין, אלין פנימאין, ואלין לבר. אינון פנימאין מתקשרין במלכא קדישא, ומתקשרין בישראל, בנין קדישין לקדשא בריך הוא, ואלין אקרון הצאן המקשרות, משריין דאינון מקשרות, עילא ותתא.

בשעתא דתיאובתא דלהון לגבי זוהרא עלאה דלעילא. עמודא דאמצעייתא, יעקב שלימא נטל אינון מקלות, תפלין דרישא, ברהטים, אתר ודוכתא, לדיורי תפלין. ומכהא נטלי נהורא וזיווא, כל חילין ומשריין עלאין, אינון דמתקשרין לעילא ומתקשרין לתתא. כיון דאינון נטלין מגו רהטין שקתות המים, כדין, אינון הוו מקורין ומבועין לנחתא לתתא ולמיהב לכלא. ובגין כך, אפריש יעקב בין דרגין עלאין קדישין, לדרגין אחרנין, דשאר עממין. כמה דאת אמר, (בראשית ל"ז:מ) וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. (אינון) עדרים אפריש ליה לגרמיה, דלא יהא ליה חולק בשאר עממין, כמה דאפריש ליה, דרגי דמהימנותא לעילא, לחולקיה ועדביה, הכי אצטריך לאפרשא דרגין דמשריין קדישין לתתא, לקשרא לון בהדיה, באינון היכלין דמטרוניתא.

סה"מ תקס"ב עמוד יב. ועפ"י עבודתו במקלות כמו אופן התפלין אבל.. המקלות כמו חידה ומשל להורדת חכמה דאצי' בה...

אור התורה ויצא רכג עמוד א. מאחר שביארו דרדטים דיעקב זהו ענין בתי התפלין.. א"כ לפ"ז י"ל המקלות הם ע"ד הרצועות והם בקדושה המעוררים האהבה ע"ד שמאלו תחת לראשי.

53) ד"ה וטהר לבנו תרפ"ח. וכמו בקיום המצות דישנה גוף ועצם הפועל של המצוה, וישנהכוונת המצוה שזהו האמת והחיות פנימי של המצוה, ומצוה בלא כוונה כגוף בלא נשמה, דצריך להיות כוונת המצוה. דבזה יש ב' ענינים, הא' הענין כללי שבכל המצות, דטעם וסבת הרבר מה שעושה ומקיים את המצוה הוא לפי שזהו ציווי ורצון הוי". והב" הוא הכוונה פרטי' שבכל מצוה ומצוה בפרס, וכידוע בכל מצוה יש לה סגולה פרטית,

סה"מ קונטרסים חלק א עמוד רכג. דידוע דבכל מצוה ומצוה יש כוונה פרטית לפי המצוה ההיא, כמו במצות תפילין שהנחתן הוא בזרוע יד שמאל כנגד הלב, ורצועות כרוכים על היד, וכריכתם לבד הז' כריכות הם הג' אותיות של שם שד"י, ועל הראש במקום המוח דחכמה ובינה, והרצאות מקיפים גלגלתי והקשר בסוף מקום מוח הדעת ונמשכים והולכים מלפניו עד רגליו, וידוע דכוונת מצות תפילין הוא לשעבד הלב והמוח שיהיו מוחו ולבו נתונים בתורה וקיום המצוות, וע"ז בא הרמז בפרטי עניני מצוה זו שהנחת התפילה היא על היד שידיו יהיו נשמעים אל הלב, ועל יד שמאל דוקא ורצאות הראש שהם גילוי המוחין בכלל ומוח הדעת בפרט צריכים להגיע עד הרגלים, שיהיו כל הילוכיו ע"פ התורה שהיא חכמה, וכן בכל מצוה ומצוה יש כוונה פרטית, ויש כוונה כללית, וכאן המכוון בענין הכוונה היא הכוונה אלקית, והיינו ההשגה וההתבוננות אלקי' וכל השגה והתבוננות מולידה התעוררות אהו"ר,

לקוטי שיחות חלק ד עמוד 1193. ... אין די מצות גופא זיינען פאראן ענלעכע צוויי ענינים. איין ענין איז וואס מיט יעדער מצוה איז מען מקיים דעם אויבערשטן'ס רצון, וואס אין דעם איז ניט פאראן קיין חילוק צווישן איין מצוה און א צווייטע; ער איז מקיים א מצוה ניט צוליב דער פרמיות דיקער מעלה און סגולה וואס איז דא אין דער מצוה, נאר בכדי צו מקיים זיין דעם רצון העליון, .. און א צווייטער ענין איז דא אין מצות, וואס יעדער מצוה טוט אויף א זיכוך אין דעם מענטשן וואס איז איר מקיים (וכידוע אז די מצוות ווערן אנגערופן לבושים - יעדער מצוה, וואס א איד איז מקיים, ווערט א לבוש צו זיין נשמה)..

לקוטי תורה שלח מ עמוד א. ואפילו בעסקים ומו"מ אם הוא נושא ונותן באמונה הרי עולם זה חסד יבנה וגם אח"כ יתן צדקה מיגיעו שהוא ממדת החסד והוא ענף החכמה כמ"ש מוריד הטל מכלכל חיים בחסד וגם כמו

שהחכמה תחיל' כו' כך בצדקה שנותן לעני מחיי נפשו רק אם ישים אליו לבו ורוחו ונשמתו אליו כו' בק"ש כנ"ל אזי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות שורה ה' אחד גם בתורה מצות מעשיות. והנה ענין עבודה זו להמשיך דירתו ית' בתחתונים להיות אין עוד מלבדו היא למעלה מעלה ממדרגת התלהבות הנק' בשם גדפין לבד לפי שעכ"פ מוכרח להיות שיצייר איזה יש ודבר בפני עצמו בחינת לב ונפש שמתלהב משא"כ בכח' אין עוד וביטול במציאות לגמרי לא יציא מקו לעצמו כלל ואין לו רצון אחר כי אם רצון השי"ת ורצון הוי"ו הוא שוה למטה כמו למעלה כמ"ש במ"א והנה ע"ז נאמר סוף מעשה במחשבה תחלה והנה בחינת זו נק' ארץ כנען מלשון הכנעה והשפלה שנופל ומשפיל את עצמו למטה.

תניא פרק מא. ... וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא והיינו ע"י התקשרות מחשבותי במחשבתך ודיבורו ודיבורך באותיות התורה והתפלה ובפרט באמירה לה' לנכח כמו ברוך אתה וכה"ג והנה בהכנה זו של מסירת נפשו לה' יתחיל ברכת השחר ברוך אתה כו' וכן בהכנה זו יתחיל ללמוד שיעור כבוע מיד אחר התפלה וכן באמצע היום קודם שיתחיל ללמוד צריכה הכנה זו לפחות....

53) * סה"מ חלק ג עמוד קכד. וזהו אני ישנה בגלותא אבל ולבי ער, דבחינת המסירת נפש הוא בזמן הגלות בנקל הרבה יותר מבזמן הבית וכמו שבנקל יותר להכניס העקב במים רותחים מלתת מים רותחים על ראשו. דעכשיו בנקל יותר לכאור"א מישראל לעורר בנפשו האהבה לאלקות שלמעלה מטעם ושכל אנושי במס"נ בפועל ממש. דעצם נקודת הלב ישנו גם בזמן הגלות ובאה בהתגלות ע"י המנגד דוקא, דכאשר יש מנגדים המונעים את קיום התורה והמצות הנה אז מתעורר עצם נקודת הלב והוא האמונה פשוטה שיש לכאור"א מישראל בה' אחד, ולהיות סור מרע בתכלית ולדבקה בו ית' ע"י קיום התומ"צ בפו"מ.

סה"מ אידיש עמוד 5. די גמרא זאגט (כתובות סז, א) לפום גמלא שיחנא, טייטשט רש"י לפי כח הגמל יטעינהו משא, לויטין כח פון קעמל לאָדעט מען אים אָן די משא, וואָך רום השי"ת פארלאנגט פון מענשען ניט מער וויפיל זיי קענען פארטראגען, און ווען בזמן הגלות - דאָס הייסט אין עקבות דמשיחא, ווי די משנה זאגט (סוטה פ"ט משנה טו), טייטשט רש"י עקבות משיחא אין דער צייט פון ענדע גלות - איידער משיח וועט קומען זיינען פאראן א סך וואָס שטערען די לומדי תורה און

סה"מ תש"ט עמוד 119. אמנם המבין יבין דבהכרח לומר דיש עכשיו כחות בנשמות ישראל לעמוד גם נגד המונעים הנ"ל, דהרי לפום גמלא שיחנא כו', והיינו מצד הכחות דמס"נ שיש בנש"י עכשיו יותר מבזוה"ב כו'. ויובן זה עפ"י משל גשמי למטה בנפש ואברי האדם למטה, דידוע דיותר בנקל לו להכניס את העקב במים רותחים מהראש, והעולם אומרים הטעם לזה מפני שהעקב אינו מרגיש כ"כ כאב כמו הראש, וצריכים להבין זה גופא מפני מה העקב אינו מרגיש כאב כ"כ, אם נאמר מפני שאין בו חיות כ"כ מהנפש אינו כן, שהרי חיות הנפש המחיה את הגוף ה"ה מתפשט בכל הגוף בשוה, בהעקב כמו במוח שבראש, דכמו שבראש אינו נמצא חלקי בשר בלא חיות, כמו"כ בהעקב אין חלק בשר בלא חיות כו', וכידוע ומבואר במ"א באריכות* דמה שהגוף חי מהנפש הוא מפני שהנפש חי בעצם והמפליא לעשות ית' גזור על הנפש שיתלבש בגוף אז ה"ה חי ממילא מהנפש, ומזה מובן איך שאינו שייך לחלק בחיות שמחיה את הגוף בין העקב לראש, וא"כ למה נקל יותר לתת את העקב דוקא במים רותחין ולא הראש. והענין דהנה בכחות יש ב' מדרגות, הא' הוא הרצון, והב' הם כחות הנפש שכל ומדות והחושים כו'. והנה הרצון הוא נמצא בכל הגוף בשוה דהרי הרצון אין לו כלי מוגבל בגוף שנאמר דכלי זה הוא כלי אל הרצון, כמו שהראש הוא כלי השכל, והלב כלי המדות. כ"א מקיף את כל הגוף בשוה, לכן פועל על הרגל כמו על המוח שבראש, והראי' דכשעולה ברצונו לנענע ברגל תיכף הוא מנענע בלי שום שהיית זמן, וכן פועל על המוח, דלכן ארז"ל לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ, דמאחר שיש לו רצון בזה הרי ישכיל ויתחכם ביותר, דמזה מוכח שהרצון נמצא בראש וברגל בשוה להיותו מקיף כולם, ופעולתו בדרך גזור כו'. אמנם הכחות שכל ומדות הנק' כחות פנימי' ה"ה מתלבשים כ"א בכלי דוקא, ובהם יש התחלקות ואינו בשוה בכל הגוף, וכמו שהשכל מתלבש במוח שבראש דוקא, מפני שדוקא חומר המוח הוא ממוזג באופן כזה שהוא כלי לקבל בתוכו אור השכל, משא"כ חומר כלי העיני עד"מ או שארי האברים אינם כלים לגילוי אור זה. וכן הלב הוא מקום משכן המדות דוקא, שהאור בערך הכלי ומתלבש בתוכו בפנימיותו, וצריך שיהי' הכלי ממוזג באופן כזה שיוכל לקבל כו', ומאחר שהם כחות המתלבשים בכלים בפנימי' ממילא מוכרח שיהי' התחלקות, ואינו שוה בכל הגוף, ולכן כה השכל שהוא כח היותר נעלה הוא במוח שבראש דוקא. דשם מאיר

יראי אלקים און שטעכען זיי, באדארף מען וויסען אז ביי אידען איז פאראן דער כח אויף צו קענען ביישטיין קעגען די אלע שטערונגען נאך מיט א גרעסערע קראפט און שטארקייט ווי עס איז געווען בזמן שבית המקדש הי' קיים. דאָס מיינט אז דער כח פון מסירות נפש איז בזמן הגלות מער ווי אין דער צייט פון בית המקדש און מען קען דאָס פֿאַרשטיין מיט דעם וואָס מיר זעהען אין די אברי הגוף. ביים מענשען אין קערפער זיינען אַלע אברים גלייך, הגם די אברים זיינען געטיילט אין זייערע ווירקונגען, אָבער אין דעם וואָס אַלע אברים זיינען באַלעבט פון מוח שבראש זיינען אַלע גלייך, דאָך זעהען מיר אַז עס איז לייכטער ארייני צושטעלען די פיס און די פיאַטעס אין הייסע וואַסער ווי דער אריינלייגען די קאָפּ אין הייסע וואַסער. די וועלט זאָגט דעם טעם דערפון ווייל די פיאַטע פילט ווייניגער דעם ווייטאג ווי דער קאָפּ, אָבער דאָס גופא באַדארף מען פארשטיין פאָרוואָס טאקע פילט די פיאַטע ווייניגער ווייטאָג ווי דער קאָפּ, די פיאַטע איז דאָך מקבל חיות פון נפש ווי דער קאָפּ, ווי דער רבי נ"ע זאָגט אין תניא פנ"א אז דער עיקר חיות איז אין מוח שבראש, און יעדער אבר איז מקבל פון דאָרט זיין חיות און קראפט לויט זיין צוזאַמענשטעל און ווירקונג, דאָס הייסט אַז דער חיות הנפש פֿאַרשפרייט זיך אין גוף אין אלע אברים. השי"ת האָט אריינגעגעבען אין נפש די אייגענשאפט צו קענען באַלעבען אַ גוף, און השי"ת האָט גזור געווען אויפ'ן נפש ער זאל זיך אָנטאָן אין אַ גוף גשמי וואָס דאָס איז וואָס השי"ת איז מפליא לעשות צו מחבר זיין רוחניות מיט גשמיות, איז במילא מובן אַז עס איז קיין אונטערשייד פון דעם חיות וואָס איז מחי' דעם קאָפּ ביז דעם חיות וואָס איז מחיה די פיאַטע, היינט פארוואס איז לייכטער אריינצושטעלען די פיאַטע אין הייסע וואַסער ווי דעם קאָפּ, ווייל די פיאַטע איז מער איבערגעגעבען דעם נפש ווי דער קאָפּ, דאָס הייסט אַז וואָס עס איז נידעריגער אין די קערפערליכע טיילן איז דאָס מער איבערגעגעבען צום נפש. דאָס זעלבע איז אויך אין דעם וואָס בזמן הגלות אין עקבות משיחא איז מער פֿאַראַן דער התגלות הכח פון מסירת נפש. ניט נאָר וואָס מען ווערט ניט נתפעל פון די פֿאַרשידענע אָפּלאַכער און שטערער מקיים צו זיין תורה ומצות, נאָר אדרבא שטארקען דעם קיום התורה ומצות, און מיט דעם כח פון מסירת נפש אויף תורה ומצות וועלען מיר אַלע אידען בכל מרחבי עולם זוכה זיין לביאת משיח גואל צדק.

בגילוי אבל בהגוף אינו מאיר בגילוי, כ"א המדות שהם הולדת המוחין מאירים בגוף.

54) המשך ס"ו עמוד תקכב. וכמו שאמר הבעש"ט ז"ל שכשאתה תופס במקצת מן העצם אתה תופס בכולו כו', ונמצא דרצון דמצות אינו בא במורכב ואינו נמדד ומתחלק כו', ולכן בא הרצון בדברים גשמיים במצות מעשיות דוקא דלהיות שא"א לבוא במורכב באיזה דבר, ודבר רוחני ה"ה בבחי' כלי והרכבה כו' כ"א בא בדבר גשמי דוקא שאינו בגדר כלי כלל כו'.

56) יחזקאל כז, ג. וְאֶמְרָתָּ לְצֹר (הישבתי) [הַיְשִׁבְתָּ] עַל־מְבוֹאֹתָי לְמַעַן יִשְׁמְעוּ אֶל־אֲזַיִם רַבִּים פֶּה אָמַר אֲדַגֵּי יְהוָה צֹר אַתָּה אֶמְרָתָּ אֲנִי פְלִילַת זְפִי:

59) יבמות כב עמוד א. מִתְנַיִי מְעִידִין לְאוּר הַבַּר וְלְאוּר הַלְבָנָה, וּמְשִׁיאִין עַל פִּי בַת קוֹל. מְעַשֶׂה בְּאֶחָד שְׁעָמֵד עַל רֹאשׁ הַהָר וְאָמַר: "אִישׁ פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי מֵת". הֵלְכוּ וְלֹא מָצְאוּ שָׁם אָדָם, וְהִשְׁיִאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. וְשׁוֹב מְעַשֶׂה בְּצִלְמוֹן, בְּאֶחָד שְׁעָמֵר: "אֲנִי אִישׁ פְּלוֹנִי בֶן אִישׁ פְּלוֹנִי, נְשָׁכְנִי נְחַשׁ וְנִהְרִי אֲנִי מֵת". וְהֵלְכוּ וְלֹא הִפְרִירוּהוּ, וְהֵלְכוּ וְהִשְׁיִאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. גְּמִי אָמַר רַבָּה בַר שְׁמוּאֵל: תָּנָא, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אִין מְשִׁיאִין עַל פִּי בַת קוֹל. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מְשִׁיאִין עַל פִּי בַת קוֹל. מֵאֵי קָא מְשַׁמַּע לֹן, מִתְנַיִתִין הִיא! הָא קָא מְשַׁמַּע לֹן דְּאֵי מְשַׁפְּסַתָּ סְתָמָא דְּאִין מְשִׁיאִין — בֵּית שְׁמַאי הִיא. וְהֵלְכוּ וְלֹא מָצְאוּ. וְדִלְמָא שָׂד הִנְהוּ? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: שְׁרָאוּ לֹן דְּמוֹת אָדָם. אֵינְהוּ נְמִי דְּמוּ! דְּחִזּוּ לִיהַּ בְּבוּאָה. וְאֵינְהוּ נְמִי אִית לֵהוּ בְּבוּאָה! דְּחִזּוּ לִיהַּ בְּבוּאָה דְּבּוּאָה. וְדִלְמָא לְדִידְהוּ אִית לֵהוּ בְּבוּאָה דְּבּוּאָה. אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָא, אָמַר לִי יוֹנָתָן שִׁידָא: בְּבוּאָה — אִית לֵהוּ, בְּבוּאָה דְּבּוּאָה — לִית לֵהוּ. וְדִלְמָא צְרַה הָנְוֵא? תָּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְיֵאל: בְּשַׁעַת הַסְּפִינָה פּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין, אַף עַל פִּי שְׁאִין מְפִירִין.

לקוטי תורה תצא לז עמוד ג. והסירה את שמלת שביה. שמלה הוא בחי' מקיף ויש מקיף גם בזלעז"ו כי בבואה דבבואה לית להו אבל בבואה לחודא אית להו (ועיין מזה בפע"ח בכוונת הושענא רבה אך שם נת' ענין בבואה דבבואה באופן אחר) והיינו כמבואר למעלה שבקדושה יש ב' מקיפים ל' מ' והם בחינת מקיף ומקיף דמקיף והם בחינת חיה יחידה שהם ב' מקיפים ונר"נ הם פנימים, וע' בפ' הרמ"ז פנחס (דר"כ סע"א) גבי כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו ועמ"ש בביאור על פ' כי כאשר השמים החדשים. ובקליפה אין להם בחי' בבואה דבבואה שהוא בחי' המקיף למקיף. וז"ש ומכפירים

יחידתי שהוא יחידה ממש שאין לה לעומת זה בקליפות. אבל בחי' בבואה לחודא היינו מקיף א' יש להם (ובזה יתורץ איזה דרושים הסותרים לכאורה זא"ז דבמ"א נת' דבחי' אהבה רבה אין כנגדה לעומת זה כמ"ש ע"פ חכלילי עינים כו', ובמ"א נת' שכמו כן בקליפה יש מבחי' הרצון שלמעלה מהשכל שהוא עומק ההתקשרות בהבלי העולם כו' וכמ"ש בד"ה ושמתי כדכד כו' בענין ומכפירים יחידתי. ולפמש"כ א"ש דבחי' מקיף א' יש להם ובחי' מקיף היינו מה שלמעלה מהשכל. אך בחי' מקיף השני שהוא עיקר בחי' המקיף עליון בחי' יחידה ממש והוא נקרא תעלומות לב לית להו רק בקדושה יש בחי' זו כו') והיינו בחי' למ"ד והוא ענין עבירה גוררת עבירה וענין אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה (עיין בר"ח פ' ד' ה' משער הקדושה) והיינו מה שאינו מרגיש בנפשו שזה נמשך לו מבחי' המקיף דקליפה. וזהו ענין והסירה את שמלת שביה שצ"ל הסרת המקיף דקליפה בכדי שישרה המקיף דקדושה בחי' למ"ד כנ"ל:

תורה אור מג"א קיה עמוד ד. אבל בבחי' הדעת - המתפשט מבינה למדות שם היה התחלת השבירה לפי שהדעת הוא מקור המדות. והיינו המלך הראשון בלע בן בעור כו' וכמ"ש במ"א. והנה בחי' שרש הדעת נמשך מבחי' החכמה וממנה באה עיקר התולדה וכמ"ש והאדם ידע כו' ולזה הטעם אמר בזהר דס"מ אסתרס ולא עבד פירין (ועמ"ש מזה בלקו"ת פ' חקת בד"ה ויקחו אליך פרה איתא במשניות ושם פ"ב) פי' שנחסר בקליפות בחי' הדעת שממנה באה התולדה מצד הארת החכמה המאיר בדעת דוקא כי אם הי' בו אור הדעת הי' מוליד והי' מחריב כל העולם וזהו בחי' שרש ענין ב' הציפרים דמצורע שטומאת הקליפה שורה עלי' הנק' נגעי בנ"א הוצרך לב' ציפרין שהן בחי' חו"ב דק"ן ולא הוצרך לשלישי לנגד הדעת מטעם הנ"ל ולכך נק' היצה"ר מלך זקן וכסיל כי הכסיל הוא נק' מי שחסר בו הדעת דוקא.

לקוטי תורה חוקת ס עמוד ג. וע' בגמרא ספ"ק דקדושין (ד"מ ע"א). והקשה בלק"ת והרי נשמות עובדי כוכבי' ומזלות נמשכים מג' קליפות הטמאות וא"כ עביד פירין. ותיריך שאין בהם מוח הדעת כ"א מוח החכמה ומוח הבינה כמ"ש גם בלא דעת נפש לא טוב ולכן כתיב שתי נשים זונות וכו' תרין צפרין כו' ולכן הקטן הגם שאין בו דעת אינו מעכב.

60) לקוטי שיחות חלק ה עמוד 247. יוסף האט געזאגט זיינע ברידער, אז כאטש "חשבתם עלי רעה",

— דְּכַתִּיב: "לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְנֶה אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ וְגו'".
כֹּל שֵׁשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה סִמְנִים הִלְלוּ — רָאוּי לְהִדְבֵּק בְּאוֹמָה
זוֹ.

63) הַיּוֹם יוֹם טוֹ כְּסֵלוֹ. רבינו הזקן סיפר לבנו אדמו"ר
האמצעי: דער זיידע (הבעש"ט) זאגט אז מ'דארף האבען
מסירת נפש אויף אהבת ישראל, אפילו צו א אידען,
וועלכען מ'האט קיינמאל ניט געזעהן.

ספר הערכים ערך אהבת ישראל עמוד תרכג. ראה
בסוף.

קונטרס אהבת ישראל. רבינו הזקן סיפר לבנו אדמו"ר
האמצעי: דער זיידע (הבעש"ט) זאגט אז מ'דארף האבן
מסירת נפש אויף אהבת ישראל, אפילו צו א אידן,
וועלכען מ'האט קיינמאל ניט געזעהן. מקובל בידינו בשם
מורנו הבעש"ט: כששומעים דבר לא טוב על אחד
מישראל, גם אם אין מכירים אותו, צריך להצטער צער
רב, כי אחד מהם הוא בודאי לא טוב: אם אמת הדבר
שמספרים על פלוני, הלא הוא לא טוב, ואם אינו אמת
הלא המספר נמצא במצב לא טוב.

64) ברכות נו עמוד א. הַרְוָא רְמוּנִים בְּחֵלוֹם, זוּטְרִי
— פְּרִי עֶסְקִיָּה פְּרִמוֹנָא, רַבְרַבִּי — רַבִּי עֶסְקִיָּה פְּרִמוֹנָא.
פְּלַגִּי, אִם תְּלַמִּיד חֶקֶם הוּא — יִצְפֶּה לְתוֹרָה, שְׁנַאֲמַר:
"אֲשַׁקֵּחַ מִיַּיִן הַרְקַח מֵעֵסִיס רַמְנִי". וְאִם עִם הָאֲרִיז הוּא
— יִצְפֶּה לְמִצּוֹת, שְׁנַאֲמַר: "כְּפֹלַח הַרְמוֹן רַקְמָה". מֵאֵי
רַקְמָה — אֲפִילוּ רִיקְנִי שְׂבָה, מְלֵאִים מִצּוֹת פְּרִמוֹן.

65) רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ד. אף על פי
שְׁתַּקִּיעַת שׁוֹפֵר בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה גִּזְרַת הַכְּתוּב רָמַז יֵשׁ בּוֹ
כְּלוּמַר עוֹרוּ וְיִשְׁנִים מִשְׁנַתְּכֶם וְנִרְדְּמִים הַקִּיצוּ מִתְּרַדְּמַתְּכֶם
וְחַפְשׁוּ בְּמַעֲשֵׂיכֶם וְחִזְרוּ בְּתִשׁוּבָה וְזָכְרוּ בּוֹרְאֵכֶם. אֵלוּ
הַשׁוֹכְחִים אֶת הָאֲמֶת בְּהַבְלֵי הַזְּמַן וְשׁוֹגִים כֹּל שְׁנַתְּם בְּהַבֵּל
נְרִיק אֲשֶׁר לֹא יוֹעִיל וְלֹא יִצְלֵל, הַבֵּיטוּ לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם
וְהִיטִיבוּ דְרָכֵיכֶם וּמַעֲלֵיכֶם וְיִעֲזֹב כֹּל אֶחָד מֵכֶם דְּרָכוֹ
הַרְעָה וּמַחְשַׁבְתּוֹ אֲשֶׁר לֹא טוֹבָה. לְפִיכָּה צְרִיךְ כֹּל אָדָם
שִׁירְאָה עֲצוּמוֹ כֹּל הַשָּׁנָה כְּאֵלוּ חֲצִי זָכַי וְחֲצִי חַיִּב.
וְכֵן כֹּל הָעוֹלָם חֲצִי זָכַי וְחֲצִי חַיִּב. חֲטָא חֲטָא אֶחָד הָרִי
הַכְּרִיעַ אֶת עֲצוּמוֹ וְאֶת כֹּחַ הָעוֹלָם כֹּל לְכַף חוֹבָה וְגָרַם לוֹ
הַשְׁחָתָה. עֲשֵׂה מִצְוָה אֶחָת הָרִי הַכְּרִיעַ אֶת עֲצוּמוֹ וְאֶת כֹּחַ
הָעוֹלָם כֹּל לְכַף זְכוּת וְגָרַם לוֹ וְלָהֶם תְּשׁוּעָה וְהִצְלָה
שְׁנַאֲמַר (משלי י כה) "וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם" זֶה שְׁצַדִּיק הַכְּרִיעַ
אֶת כֹּחַ הָעוֹלָם לְזְכוּת וְהִצִּילוֹ. וּמִפְּנֵי עֲנָן זֶה נִהְגוּ כֹּל בֵּית
יִשְׂרָאֵל לְהַרְבוֹת בְּצַדִּיקָה וּבְמַעֲשָׂים טוֹבִים וְלַעֲסֹק בְּמִצְוֹת

וויבאלד אבער "אלקים חשבה לטובה למען עשה היום
הזה להחיות עם רב", קומט אייך צוליב דעם פעולה
(כאטש זיי האבן ניט מכוון געווען די טובה וואס איז פון
דעם ארויסגעקומען) - מדה כנגד מדה - דער שכר אז
"אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם".

לקוטי שיחות חלק ז עמוד 14 הערה 22. אמרו בנוגע
להשפעת הטוב חמרא למרי' טיבותא לשקיי', והטעם -
כיון שהשליח הוא בעל בחירה צריך להודות לו בנוגע
לשכר וטובה, הרי גם המקבל את הטובה הוא ככל
ישראל, שצריכים לשבח את המשפיע הטוב על טיב
בחירתו. ואדרבה: מכיון שהוא קיבל ממנו את הטוב,
צריך להודות לו יותר מהשאר.

ויקרא ה, יז. וְאִם-נִפְשׁוֹ כִּי תִחַטָּא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל-
מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָהּ וְלֹא-יָבִיעַ וְאִשָּׁם וְנִשְׂא עֲוֹנוֹ:

רש"י ד"ה ולא ידע ואשם ונשא עונו. רבי יוסי הגלילי
אומר, הרי הכתוב ענש את מי שלא ידע, על אחת פמה -
וכמה שיעניש את מי שידע, רבי יוסי אומר, אם נפשך
לידע מן שְׂכָרְךָ שֶׁל צַדִּיקִים, צֵא וְלַמַּד מֵאָדָם הָרֵאשׁוֹן
שֶׁלֹא נִצְטָנָה אֵלָּא עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה וְעַבֵּר עָלֶיךָ, רָאָה
כִּמָּה מִיתוֹת נִקְנְסוּ עָלָיו וְלִדְרוֹתָיו. וְכִי אִיזוּ מִדָּה מִרְבָּה
שֶׁל טוֹבָה אוֹ שֶׁל פְּרַעְנוֹת? הֲיֵי אֹמֵר מִדָּה טוֹבָה, אִם מִדַּת
פְּרַעְנוֹת מְעוּטָה, רָאָה כִּמָּה מִיתוֹת נִקְנְסוּ לוֹ וְלִדְרוֹתָיו,
מִדָּה טוֹבָה הַמִּרְבָּה הַיּוֹשֵׁב לוֹ מִן הַפְּגוּלִין וְהַנּוֹתְרוֹת
וְהַמְתַּעֲנָה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים — עֲאכ"ן שִׁיזְכָּה לוֹ וְלִדְרוֹתָיו
וְלִדְרוֹת דְּרוֹתָיו עַד סוֹף כֹּל הַדְּרוֹת; רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר,
הָרִי הוּא אֹמֵר עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה נְגוּ' (דברים
י"ז), אִם מִתְקַיְּמַת הַעֲדוֹת בְּשְׁנַיִם, לָמָּה פָּרַט לָךְ הַכְּתוּב
ג' אֵלָּא לְהַבִּיא שְׁלִישִׁי לְהַחֲמִיר עָלָיו וְלַעֲשׂוֹת דִּבּוֹ כִּיּוֹצֵא
בְּאֵלוּ לְעֲנִן עֲנִשׁ בְּהִזְמָה; אִם כֹּה עֲנִשׁ הַכְּתוּב לְנִטְפָּל
לְעוֹבְרֵי עֲבָרָה כְּעוֹבְרֵי עֲבָרָה, עַל אַחַת כִּמָּה וְכִמָּה שִׁישְׁלֵם
שְׂכָר טוֹב לְנִטְפָּל לְעוֹשֵׂי מִצְוָה כְּעוֹשֵׂי מִצְוָה (סנהדרין
ט'); רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֹמֵר, כִּי תִקְצַר קְצִירָה בְּשָׂדֶךְ
וְשִׁכַחְתָּ עֹמֵר בְּשָׂדֶךְ הָרִי הוּא אֹמֵר לְמַעַן יִבְרַךְךָ נְגוּ'
(דברים כ"ד) — קִבַּע הַכְּתוּב בְּרַכָּה לְמִי שֶׁבָּאת עַל יָדוֹ
מִצְוָה בְּלֹא יָדַע — אָמַר מַעֲתָה, הִיָּתָה סְלַע צְרוּרָה בְּכַנְפָּיו
וְנִפְלָה הִימְנוֹ וּמִצְאָה הָעֵנִי וְנִתְפַּרְגַּם בָּהּ, הָרִי הַקְּבִ"ה
קוֹבֵעַ לוֹ בְּרַכָּה (ספרא):

61) יבמות עט עמוד א. אָמַר, שְׁלֹשָׁה סִמְנִים יֵשׁ בְּאוֹמָה
זוֹ: הַרְחֲמִנִים, וְהַבְּיַשְׁנִין, וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים. רַחֲמִנִים —
דְּכַתִּיב: "וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמָה וְהַרְבֵּה". בְּיַשְׁנִין —
דְּכַתִּיב: "בְּעִבּוֹר תִּהְיֶה נִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם". גּוֹמְלֵי חֲסָדִים

מראש השנה ועד יום הכפורים ימרו מכל השנה. ונהגו כלם לקום בלילה בעשרה ימים אלו ולהתפלל בתי כנסיות בדברי תחנונים ובכבושין עד שיאור היום:

קידושין מ עמוד ב. מתני' כל העושה מצנה אחת – מטיבין לו, ומאריכין לו ימיו, ונוחל את הארץ. וכל שאינו עושה מצנה אחת – אין מטיבין לו, ואין מאריכין לו ימיו, ואינו נוחל את הארץ. גמ' ורמינהי: אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, אלו הן: כבוד אב ואם, וגימילות חסדים, והכנסת אורחים, והקצאת שלום בין אדם לתבירו, ותלמוד תורה כנגד כולם. אמר רב יהודה: הכי קאמר: כל העושה מצנה אחת ומתירה על זכותיו מטיבין לו, ודומה כמי שמקיים כל התורה כולה. מכלל דהנה אפילו בתוך נמי? אמר רב שמעיה: לומר שאם היתה שקולה – מכרעת.

66 קדושים יט, יח. לא-תקם ולא-תטר את-בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני יהוה:

68 אגה"ק סימן כז. מה שכתב ליושבי ארץ הקדש תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן לנחמם בכפליים לתושיה, על פטירת הרב הגאון המפורסם איש אלקים קדוש, גר ישראל, עמוד הנמי פטיש הקצק, מורנו הרב ורבנו רבי מנחם מענדל גשמתו עדן.

אהוביי אחיי ורעיי אשר כנפשי כו', ה' עליהם יחיו חיים עד העולם, וצאצאיהם אתם זרע אמת ברוכי ה' המה מעתה ועד עולם.

אחרי דרישת שלומם כמשפט לאוהבי שמו, באתי לדבר על לב נדבאים הנאנחים והנאנקים, ולנחמם בכפליים לתושיה, אשר שמעה אנני ומתן לה, על מאמר רבותינו זכרונם-לברכה "דשבק חיים לכל חי".

כי "צדיק באמונתו יחיה", וב"יראת ה' לחיים", וברשפי אש שלהבת אהבתו מחיים, לכל ביהוה חיי רוחו [נוסח אחר: ונשמתו] כל ימי חלדו, ויהי בהעלות ה' רוחו, ונשמתו אליו יאסוף, ויעלה בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות – שבק חיי רוחו, "פעולתו אשר עבד בה" לפנים בישראל, פעולת צדיק לחיים לכל חי, היא נפש כל חי הקשורה בנפשו בחבלי עבותות אהבה רבה ואהבת עולם, כל תמוט לנצח, אשר "מי האיש הספץ חיים", לדבקה בה' חיים – בעבודתו תדבק נפשו, והיתה צרוכה בצרור החיים את ה', בחיי רוח אפינו אשר אמרנו בצלו נחיה בגוים. אשר שבק לנו, בכל אחד ואחד כפי בחינת התקשרותו באמת, ואהבתו אהבת אמת הטהורה, "מקרב איש ולב עמוק", כי "כמים הפנים וכו'", ו"רוח אייתי רוח ואמשיך רוח", ורוחו עומדת בקרבינו ממש, כי בראותו ילדיו מעשה ידיו בקרבו יקדישו שמו ותברך, אשר יתגדל ויתקדש, באשר גלף בדרך ישרה אשר הורנו

מדרךיו, ונלכה באורחותיו נצח סלה ועד. ונהו שכתוב בזוהר הקדוש ד"צדיקא דאתפטור אשתפח בכלהו עלמין תתיר מבחיה", דהיינו, שגם בנה העולם המעשה – "היום לעשותם" – אשתפח תתיר: פי המעשה (גדול) [גדל] והולך, גידולי גידוליו, מן "אור זרוע לצדיק" ב"שדה אשר ברכו ה'", המאיר לארץ וחוצות, וגם אנחנו אלה פה היום כולנו חיים בדרךיו – "דרך הקדש יקרא לה". זאת בעבודת ה' במילי דשמאי. ובמילי דעלמא – בפירוש אתמר בזוהר הקדוש, ד"צדיקיא מגנין על עלמא ובמיתתהון תתיר מבחיה, ואלמלא צלותא דצדיקיא בהוא עלמא – לא אתקם עלמא רגעא תדא". וכל הקרוב קרוב אל משפן ה' בחיי קודם לברכה:

ביאור על הנזכר לעיל. איתא בזוהר הקדוש, ד"צדיקא דאתפטור אשתפח בכלהו עלמין תתיר מבחיה כו'". וצריך להבין, תינח בעולמות עליונים – אשתפח תתיר בעולותו שמה, אבל בעולם הזה איך אשתפח תתיר? ויש לומר, על דרך מה שקבלתי על מאמר חכמינו זכרונם-לברכה "דשבק חיים לכל חי". פונדע, שחיי הצדיק אינם חיים בשמים כי אם חיים רוחניים, שהם אמונה ויראה ואהבה, כי באמונה פתיב: "וצדיק באמונתו יחיה", וביראה פתיב: "ויראת ה' לחיים", ובאהבה פתיב: "רויף צדקה וחסד ימצא חיים", וחסד הוא אהבה.

ושלישה מדות אלו הם בכל עולם ועולם עד רום המעלות, הפל לפי ערך בחינת מעלות העולמות זה על זה בדרך עילה ועלול, פונדע. והנה, בהיות הצדיק חי על פני האדמה, היו שלישה מדות אלו בתוף כלי ולבוש שלקחם בבחינת מקום גשמי, שהיא בחינת נפש הקשורה בגופו, וכל תלמידיו אינם מקבלים רק הארת מדות אלו וזיון, המאיר חוץ לכלי זה על-ידי דבוריו ומחשבותיו הקדושים, ולכן אמרו רבותינו זכרונם-לברכה שאין אדם עומד על דעת רבו וכו'. אבל לאחר פטירתו, לפי שמתפרדים בחינת הנפש שנושאה בקרב מבחינת הרוח שגבגו עדן, שהן שלש מדות הללו, לפיכך יכול כל הקרוב אליו לקבל חלק מבחינת רוחו שגבגו עדן, הואיל ואינה בתוף כלי ולא בבחינת מקום גשמי, פונדע מאמר רבותינו זכרונם-לברכה על יעלב אבינו עליוהשלום שנוכנס עמו גו עדן, וכן כתב בספר עשרה מאמרות שאויר גו עדן מתפשט סביב כל אדם, ונרשמים באויר זה כל מחשבותיו ודבוריו הטובים בתורה ועבודת ה' (וכן להיפך חס ושלום גרשמים באויר המתפשט מגיהנם סביב כל אדם). הלקח, נגל מאד לתלמידיו, לקבל חלקם מבחינת רוח רבם העצמיית, שהם אמונתו ויראתו ואהבתו אשר עבד בהם את ה', ולא זיוןם בלבד המאיר חוץ לכלי, לפי שבחינת רוחו העצמיית מתעלה בעילוי אחר עילוי, להכלל בבחינת נשמתו שגבגו עדן העליון

שְׁבַע עֲלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים. וְנוֹדַע, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁבִקְדוּשָׁה אֵינוֹ נִקְרָא לְגִמְרֵי מַפְלָל וְכָל מְקוֹמוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ הֵרָאשׁוּנָה, גַּם לְאַחַר שְׁנֵתְעֵלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וּבְחִינָה זֹה הֵרָאשׁוּנָה שְׁנֵתְעֵלָה לְמַטָּה בְּגֵן עֵדֶן הַתְּחִלָּה בְּמִקְוָמוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ הֵרָאשׁוּנָה, הִיא הַמְתַּפְּשֵׁטֶת בְּתַלְמִידוּי, כֹּל אֶחָד כִּפִּי בְּחִינַת הַתְּקַשְׁרוֹת וְקַרְבָּתוֹ אֵלָיו בְּחִינָה וּבְמִוְתוֹ בְּאַהֲבָה רַבָּה, כִּי הַמְשַׁכֵּת כָּל רוּחַנִיּוֹת, אֵינָה אֶלָּא עַל־יְדֵי אֲהֲבָה רַבָּה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּזוֹהַר הַקְּדוּשׁ דְּרוּחַ דְּרַעוּתָא דְלִבָּא אֲמַשִּׁיף רוּחַ מְלַעֲיָלָא, רַק אִם יִכּוֹן לְקַרְאֵת אֱלֹהֵי בְהִכְנָה רַבָּה וַיִּגִּיעַ עֲצוּמָה, לְקַבֵּל שְׁלֹשׁ מְדוֹת הַלְלוּ, כְּדָרְךָ שְׁהוֹרָהוּ רַבּוֹ, וְכַמְאָמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנְסֵי לְבָרְכָהּ: "גִּגְעָתָ וּמְצָאָתָ – תֵּאֲמִין". וְהִנֵּה, יֵשׁ עוֹד בְּחִינַת הָאָרְה לְתַלְמִידוּי, רַק שְׁאֵינָה מְתַלְבֶּשֶׁת בְּתוֹךְ מוֹחֶס מְמַשׁ כְּרָאשׁוּנָה, רַק מְאִירָה עֲלֵיהֶם מְלַמְעֵלָה, וְהִיא מְעַלִּית רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ לְמִקְוֵר חוּצָבוֹ, דְּהֵינּוּ ל"חֲקַל תְּפוּחִין קַדִּישִׁין", וְעַל־יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה שֵׁם יְחִיד, עַל־יְדֵי הַעֲלָאֵת "מִיָּין נוֹקְבִין" מְכַל מַעֲשִׂי וְתוֹרָתוֹ וְעִבּוּדָתוֹ אֲשֶׁר עֵבֵד כָּל יְמֵי חַיָּו, וְנִזְרָעוּ ב"חֲקַל תְּפוּחִין קַדִּישִׁין" אוֹרוֹת עֲלִיּוֹנִים מְאֹד, לְעוֹמֵת תְּחִלּוֹתָם, אֲשֶׁר הֵם תוֹרָתוֹ וְעִבּוּדָתוֹ. וְהָאֲרַת אוֹרוֹת עֲלִיּוֹנִים אֵלוֹ מְאִירָה עַל כָּל תַּלְמִידוּי, שֶׁנַּעֲשֶׂוּ עוֹבְדֵי ה' עַל־יְדֵי תוֹרָתוֹ וְעִבּוּדָתוֹ. וְהָאֲרַה זֹה שֶׁעֲלִיָּהֶם מְלַמְעֵלָה, מְכַנְסֵת בְּלִבָּם הַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְכָל הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים הַנּוֹלָדִים מִהָאֲרַה זֹה שֶׁמְאִירָה מְאֹד אוֹרוֹת הַנְּרוֹעִים בְּשִׁדְה הַנּוֹזֵךְ לְעֵיל – נִקְרָא "גִּידוּלֵי גִידוּלִין". וְהָאֲרַה זֹה הִיא בְּהַעֲלֵם וְהַסְתֵּר גְּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁמַּשׁ הַמְאִיר לְכוֹכְבִים מִתַּחַת לְאֶרֶץ, כְּדֹאֵיָתָא בְּתִיקוּנֵים עַל מִשְׁה רַבִּינוּ עֲלִירֵה־שְׁלוֹם, שֶׁאַחַר כְּסִיחְתוֹ מִתְּפִשְׁטֵת הָאֲרַתוֹ בְּכָל דְרָא וְנָרָא לְשִׁשִׁים רַבּוֹא נְשָׁמוֹת, כְּמוֹ שֶׁמַּשׁ הַמְאִיר מִתַּחַת לְאֶרֶץ לְשִׁשִׁים רַבּוֹא כּוֹכְבִים:

אגרות קודש סימן יא. [תנחומין על הסתלקות הרה"ק רמ"מ מוויטעפסקן. אגה"ק כז, עם השלמה.]

אהובי אחי ורעי אשר כנפשי, [העומדים על התורה והעבודה עבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם], ה' עליהם יחיו חיים עד העולם. וצאצאיהם אתם זרע אמת ברוכי ה' המה מעתה ועד עולם [נצח סלה ועד]. אחד"ש כמשפט לאוהבי שמו באתי לדבר על לב נדכאים הנאנחים והנאנקים ולנחמם בכפליים לתושיה אשר שמעה אזני ותבן לה על מארז"ל דשבק חיים לכל חי כי צדיק באמונתו יחיה וביראת ה' לחיים וברשפי אש שלהבת אהבתו מחיים לכל בהן חיי רוחו [נ"א ונשמתו] כל ימי חלדו ויהי בהעלות ה' רוחו ונשמתו אליו יאסוף ויעלה בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות שבק חיי רוחו פעולתו אשר עבד בה לפני ישראל פעולת צדיק

לחיים לכל חי היא נפש כל חי הקשורה בנפשו בחבלי עבותות אהבה רבה ואהבת עולם בל תמוט לנצח אשר מי האיש החפץ חיים לדבקה בה' חיים בעבודתו תדבק נפשו והיתה צרורה בצרור החיים את ה' בחיי רוח אפינו אשר אמרנו בצלו נחיה בגוים אשר שבק לנו בכל אחד ואחד כפי בחי' התקשרותו באמת ואהבתו אהבת אמת הטהורה מקרב איש ולב עתוק כי כמים הפנים וכו' ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח ורוחו עומדת בקרבינו ממש כי בראותו ילדיו מעשה ידיו בקרבו יקדישו שמו יתברך אשר יתגדל ויתקדש כאשר נלך בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נס"ו. וז"ש בזה"ק דצדיקא דאתפטר אשתכח בכלהו עלמין יתיר מבחיהו דהיינו שגם בזה העולם המעשה היום לעשותם אשתכח יתיר כי המעשה (גדול) [גדול] והולך גידולי גידולין מן אור זרוע לצדיק בשדה אשר ברכו ה' המאיר לארץ וחוצות וגם אנחנו אלה פה היום כולנו חיים בדרכיו דרך הקדש יקרא לה. [ולא יחצו העם וכו'], כאשר יפרש שיחתי ויגיד עלי רעי אשר כנפשי, חמדת לבבי כרע כאח לי, מוכ"ז שיחי', אליו תשמעון וישמע אליכם אלקים]. זאת בעבודת ה' במילי דשמיא. ובמילי דעלמא בפירוש אתמר בזה"ק דצדיקיא מגינין על עלמא ובמיתתהון יתיר מבחיהון ואלמלא צלותא דצדיקיא בההוא עלמא לא אתקיים עלמא רגעא חדא וכל הקרוב קרוב אל משכן ה' בחייו קודם לברכה. ובפרט כאשר יפרש שיחתי, זו תפלתי ובקשתי השטוחה על בנו הנחמד ונעים, המופלא ומופלג פלג אלקים מלא דעת ויראת ה', כק"ש מו"ה משה נ"י, כמאמר רז"ל. שדעת האדם קרובה אל בנו. ואי לזאת שפכתי שיח שלא יהיו קרובים נעשים רחוקים ח"ו, כאשר שמעתי אומרים אלו עניי הצאן, אשר לא בדעת ידברון, לידון להבן בגרעון כסף ח"ו מכל כסף הקדשים, אשר יקדישו לה' מדי שנה בשנה תמידין כסדרן, מאת כל איש אשר ידבנו לבו, לרבותינו שבא"י תובב"א, וחצו את כספם חלק כחלק. הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, אבל גם עתה כדבריהם כן הוא ודבריהם חיים וקיימים, כי חלילה לנו מעשות זאת, להיות צדיק נעזב וזרעו גו' ח"ו. והנה הבן הנחמד ונעים הנ"ל ה' סמוך על שולחן אביו זה"ה, וקרוב לחצי ההוצאה עלתה עליו ועל נפשות ביתו, טפלי דתלו ב'י. ואשת חבר כחבר וניניו ונכדיו בנות בתו יעלה עליהם ג"כ סך מסוים עצום לעשות כל צרכם, לגדלם לחופה ומע"ט. והעודף יהי לפרעון חובות הידועים ומפורסמים לכל, הכתובים על אחריות ביתו ונחלתו, נחלת ה' לבנים ולא לזרים ח"ו. על כן הוכפלה בקשתי לפני כל אוהבי ורעי שלא לגרוע

שם חלק ב רעו עמוד ב. י"ט כסלו צו דעם מעזריטשער מגיד'ס הילולא איז דער רבי געפארן קיין האראדאק צו הרה"צ הרמ"מ מיט עטליכע יונגע לייט פון ביידע חדרים און אויך דער פעטער מהרי"ל

(73) ישעי' כט, כג. כִּי בָרְאֵתוּ יְלָדָיו מַעֲשֵׂה יְדֵי בְּקִרְבּוֹ יִקְדְּשׁוּ שְׁמֵי וְהַקְדִּישׁוּ אֶת־קְדוּשַׁת יְעֻקֵּב וְאֶת־אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲרִיצוּ:

לקוטי שיחות חלק טז עמוד 33. און דאס איז די נקודה משותפת פון מעשיו ותורתו ועבודתו" פון בעל ההילולא און מעלת העבודה אין זמן הגלות: אין ביידע טוט זיך אויף די התגלות פון בחי' יחידה דוקא אינעם אָרט וואָס איז מושלל פון גילוי אור. עיין שם בארוכה.

(75) רות רבה פרק ד, ג. וּלְנַעֲמִי מוֹדֵעַ לְאִישׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חָלִיל (רות ב, א), מוֹדֵעַ, קְרוֹב. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ נְפִיל נָסִיב לְנְפִילָא, מָה הֵם מַעֲמִידִין, גִּבּוֹרֵי חָלִיל. בְּעוֹז נָסִיב לְרוּחַ, מָה הֵם מַעֲמִידִין, דָּוִד, (שמואל א טז, יח): יָדַע נֶגַן וְגִבּוֹר חָלִיל וְאִישׁ מְלַחֵמָה וְנִבּוֹן דְּבָר וְאִישׁ תֹּאֵר נִה' עֲמוֹ. יָדַע נֶגַן, בְּמִקְרָא. וְגִבּוֹר חָלִיל, בְּמִשְׁנָה. וְאִישׁ מְלַחֵמָה, שְׂיֹדַע לִשְׂאֵל וְלִתֵּן בְּמִלְחָמָה שֶׁל תּוֹרָה. וְנִבּוֹן דְּבָר, בְּמַעֲשֵׂה הַטּוֹב. וְאִישׁ תֹּאֵר, בְּתַלְמוּד. דְּבָר אַחֵר, וְנִבּוֹן דְּבָר, שְׂמִיבִין דְּבָר מִתּוֹךְ דְּבָר. וְאִישׁ תֹּאֵר, שְׂמֵאִיר פְּנִים בְּהִלְכָה. נִה' עֲמוֹ, הִלְכָה בְּדַבְּרָיו. (רות ב, א): מִמְשַׁפְּחַת אֱלִימֶלֶךְ וְשִׁמוֹ בְּעוֹז, הִרְשָׁעִים הֵן קוֹדְמִין לְשָׂמֹן, (שמואל א יז, ד): גְּלִית שְׂמוֹ. (שמואל א כה, כה): נִבְּל שְׂמוֹ. (שמואל ב כ, כא): שְׂבַע בֶּן בְּכָרֵי שְׂמוֹ. אָבֶל הַצְּדִיקִים שְׂמֹן קוֹדְמִין, (שמואל א ט, א): וְשִׁמוֹ קִישׁ. (שמואל א ט, א): וְשִׁמוֹ שְׂאוּל. (שמואל א יז, יב): וְשִׁמוֹ יִשִּׁי. (אסתר ב, ה): וְשִׁמוֹ מֶרְדֳּכָי. (שמואל א א, א): וְשִׁמוֹ אֶלְקָנָה. וְשִׁמוֹ בְּעוֹז, דּוֹמִין לְבוֹרְאָם, שְׂנַאֲמַר (שמות ו, ג): וְשִׁמִּי ה' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם. אֶתִּיבּוֹן לִיָּהּ (בראשית כד, כט): וְשִׁמוֹ לָבֹן, אָמַר רַבִּי יִצְחָק פְּרָדְסוֹס. רַבִּי בְּרַכְיָה אָמַר מְלָבֹן בְּרִשָׁע. וְהִכְתִּיב (שמואל א ח, ב): וּבְנֵי שְׂמוּאֵל שֵׁם הַבְּכוֹר יוֹאֵל וְשֵׁם מְשֻׁנְהוֹ אֶבְיָה, רַבְּנָן אָמְרֵי מָה זֶה רִשָׁע, אָף זֶה רִשָׁע. וְרַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי סִימוֹן שְׂנַשְׁתַּנּוּ לְמַעֲשֵׂה וְנָכוֹן לְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שְׂנַאֲמַר (יואל א, א): דְּבָר ה' אֲשֶׁר הִזְיָה אֵל יוֹאֵל בֶּן פְּתוּאֵל.

(76) ספר השיחות קיץ ת"ש עמוד 31. ביי מיר איז אויסגעקומען - זאגט דער פאטער - אז דער וואָס איז אַ מקושר צום רבין מיט'ן גרעסטן פאל התקשרות איז נאָך אַ שוואכער חסיד, אַ חסיד איז עפעס אַנדערש. טיף ארייני טראכטנדיק אין דעם, האט זיך מיר געלייגט אין הבנה, אז דער ענין פון חסיד באַדאַרף זיין ניט נאר די

ח"ו אפילו פרוטה אחת, הס מלהזכיר, לתת מגרעות בקודש ח"ו, כי אם תם הכסף, כולו תמים יהי' לרצון לפני ה'. עוד זאת אדרוש ואבקש, להיות זריזין מקדימין למצוה בזו השנה, שיהי' כל הכסף העולה ממדינתנו מתוכן ומקובל ביד ציר נאמן שי' לפני פסח הבע"ל, לשלוח מיד אחר פסח לק"ק בראד, ומשם לטריעסט, בכדי שיעלה ויבא ויגיע לארצנו הקדושה לעת האסיף. כי תדעו נאמנה כי ריוח העודף מכסף המגיע לעת האסיף עולה קרוב לחצי כל הסך שנשלח ממדינתנו, כאשר יפרש שיחתי מוכ"ז שיחי'. והנה אהוביי אחיי ורעיי, הלא ידעתם אם לא שמעתם את יקר תפארת גדולת מצות חיזוק ישיבת הארץ כי רבה היא. כי גם לקנין בית אחד לבדו דחו את מצות שבת החמורה, אף גם להחיות כמה וכמה נפשות נקיים, עובדי ה' בקדושה ובטהרה המתקדשים והמטהרים מקדושת וטהרת הקודש, הרב הקדוש אדמו"ר מ' אברהם הכהן הגדול מאחיו שיחי', הממלא מקום קדושת רבנו הקדוש זללה"ה בחכמה וביראה. וכאשר ישים האדם אל לבו דעת ותבונה בהמה, לאמר אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, ישמח לבו בה' ויגל אף גילת ורנן וחדות ה' תהי' מעוזו לפרוע הקפותיו, כמארז"ל לוו עלי ואני פורע. כי אם כה תעשו כמצווה עלינו גם ה' יתן הטוב בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר. הטיבה ה' לטובים ולישרים בליבותם. כנפשם ונפש הד"ש א"נ טלב ונפש חפצה.

שניאור זלמן במוהר"ר ברוך נ"י.

(70) בית רבי חלק א פרק ד. והתחיל לגלות האור יקר מתורת הבעש"ט והרב המגיד גם במדינתנו, שמתחלה היה האור סתום וחתום מאנשי מדינתנו ולא ידעו מזה כי אם יחידי סגולה שזכו להיות אצל הרב המגיד. ועל ידו התחיל האור להתגלות גם במדינתנו בפני כל. ואז הרבה מאנשי מדינתנו התחילו לנסוע אליו לשתות בצמא דברי קדשו, וגם חבריו שהיו במדינתנו (הר"ר אברהם קאליסקער והר"ר ישראל פאלצקער ורבינו) היו נוסעים אליו, וגם רבני וצדיקי פולין היו חרדים לשמו ולזכרוני. ויצא שמע שמו הטוב בכל הארץ והנהיג רבנותו פה במדינתנו ערך ד' שנים, עד שנת תקל"ז.

לקוטי דיבורים חלק א ל עמוד א. בשנת תקל"ג הי' - רבינו הגדול - אצל הרה"ק הרב המלאך משך זמן יותר על ב' חדשים והי' קורא אותו רבי ברבי. ואחרי הסתלקותו של הרה"ק הר"א המלאך, הי' איזה פעמים אצל הרה"ק רמ"מ זצ"ל.

התקשי רות צום רבין, נאָר אַ חסיד באַדאַרף זיין אַ איבערגעגעבענער צו די פעולות פון רבין.

תורת מנחם תשכ"א עמוד 275. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר"י, שבי"ט כסלו תרס"ז סיפר כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, שפעם ישב והתוועד עם הרב מפאָלטאוואי, ואמר הרב מפאָלטאווא, שחסיד הוא מי שמקושר לרבי. והשיב על כך אדמו"ר נ"ע, שהתבונן בענין זה, והונח בדעתו, שמי שמקושר לרבי עדיין אינו חסיד כ"כ ("ער איז נאָך אַ שוואַכער חסיד"); חסיד הוא מי שמסור ונתון לפעולותיו של הרבי, וביאר זאת ע"פ משל מגוף ונפש, שהתקשרות הגוף להנפש אינה רק להנפש עצמה, אלא גם לפעולות הנפש. ובהקדמה: מובן שאין כוונת אדנ"ע להבהיר ("באָוואָרענען") שחסיד צריך לציית לציווי של הרבי, שהרי קיום דברי רבו הוא מצות עשה מן התורה, ו"בשופטני לא עסקינן. וכן מובן שאין כוונתו לפעולותיו של הרבי בענינים שאי אפשר לעשותם ע"י אחרים שהרי גם זה דין מפורש", שמצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים דוחה אפילו תלמוד תורה, שאף שבת"ת כתיב"י "וכל חפצים לא ישוו בה", "אפילו חפצי שמים", וכיון שכל פעולותיו של הרבי ענינם הוא החזקת והפצת היהדות, הרי מובן, שכאשר פעולות אלו אינן יכולות להיעשות בלעדיו, הרי זה נכלל בסוג של "מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים. ועכצ"ל, שכוונת אדנ"ע שחסיד צריך להיות מסור ונתון לפעולותיו של הרבי היא בנוגע לענינים שיכולים להיעשות גם בלעדיו, ופשיטא שהרבי מעולם לא אמר לו ולא כתב לו לעשותם; ואעפ"כ, כיון שמדובר בענינים שהרבי התמסר להם, הרי הוא מקושר ומסור אליהם, ומניח את כל עניניו האישיים וכיון שמדובר אודות חסיד ומקושר לרבי, ולא עוד אלא שאדמו"ר נ"ע קורא בשם חסיד ומקושר לרבי, הרי מובן שכל עניניו האישיים הם תורה, עבודה או גמילות חסדים ואעפ"כ, להיותם ענינים שלו, הרי הוא מניח אותם ומתמסר לפעולותיו של הרבי. ויש לבאר גם דיוק לשון כ"ק אדנ"ע אודות ההתמסרות לפעולותיו של הרבי לא לתורתו של הרבי, למחשבתו או לדיבורו של הרבי, אלא לפעולותיו דוקא: פעולה היא ענין נפרד דוקא, שזהו למטה גם מענין המעשה. וע"ד הלשון "כח הפועל בנפעל", שזהו בדבר נפרד דוקא. והיינו, שמדובר אודות ענינים שאינם שייכים כלל במחיצתו של הרבי, וכדי לעשותם צריכים לצאת מד' אמותיו של הרבי, ואעפ"כ, כיון שענינים אלו הם פעולותיו של הרבי, הרי הוא מסור ונתון אליהם. וכמובן גם מהמשל דגוף ונפש שהתקשרות הגוף להנפש היא

בכל עניניו, עד להעקב שברגל, והיינו, שאף שהעקב הוא למטה גם מהרגל, שאין בו (לא רק המוחין שבראש, המדות שבלב, וכח המעשה שבידים, אלא) אפילו כח ההילוך שברגלים, שהרי כח ההילוך יכול להיות גם ללא העקב, כפי שמצינו בגמרא עה"פ "וחמישים איש רצים לפניו", ש"חקוקי כפות רגלים היו" ("אין בשר בפרסותיהם"), ואעפ"כ היו "רצים לפניו", ועד כדי כך שהעקב אין בו חיות כלל, שלכן נקרא "מלאך המות שבאדם אעפ"כ, צריכה להיות התקשרות הגוף והנפש גם בהעקב וכידוע פתגם אדמו"ר נ"ע עה"פ "עקב אשר שמע אברהם בקולי", שגם העקב צריך להיות "עקב חסידי" ("אַ חסידי'שע פיאטע"). וענין זה מתאים עם המבואר באגה"ק הנ"ל (ס"ד) "ולגרש מאתנו כל מדה רעה ומגונה" שזוהי פעולה שמחוץ לד' אמותיו של הרבי, שהרי בד' אמותיו של הרבי "לא יגורך רע", ואעפ"כ אומרים שעבודת החסידות היא להתמסר גם לענינים של "פעולות", שהם בדברים נפרדים. וכמו"כ בנוגע להשליחויות של הרבי שחסיד הוא דוקא מי שהוא מסור ונתון לפעולותיו של הרבי. ודוקא עי"ז "לוקחים" את העצמות של הרבי ע"ד המבואר לעיל (ס"ד ואילך) בנוגע לעבודה "לגרש מאתנו כל מדה רעה ומגונה", שדוקא עי"ז "לוקחים" את פנימיות אוא"ס. וכיון שעניני הנשיאים אינם באקראי בעלמא, הרי מזה שאדנ"ע דיבר אודות ענין הנ"ל בהתוועדות י"ט כסלו, ר"ה לחסידות, מובן, שענין זה הוא אחד מעיקרי תורת החסידות, כי, כאשר חסר ענין זה, הרי גם אם הוא מקושר אל הרבי, הרי הוא "אַ שוואַכער חסיד", אלא חסיד הוא דוקא מי שמסור ונתון לפעולותיו של הרבי.

77 ב"מ י עמוד א. אָמר ר'יש לְקיש מְשום אָבא פֿהן פְּרָדְלָא: אַרְבַּע אַמוֹת שָׁל אָדָם קוֹנוֹת לוֹ בְּכָל מְקוֹם.

קונטרס ענינה של תורת החסידות סעיף כ. שני ענינים אלו שבתורת החסידות (ועל דרך זה בכללות התורה) - (א) חדירתה בכל חלקי נפש, רוח, נשמה, חי' ועד שפועלת גם בנפש הבהמית ובעולם, (ב) ביטוי עצמותה הוא דוקא על-ידי פעולתה בנפש הבהמית ובעולמיש דוגמתם (ככל הענינים שבחסידות) גם בנגלה, ובהלכה. ולא עוד, אלא שהלכה זו בנגלה ניתוסף בה ביאור על-ידי ענינים הנ"ל שבחסידות: ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום": בסמטא, בצדי רשות הרבים" (ובנוגע לגיטין וקידושין - גם ברשות הרבים, לכמה דיעות"). וקנין זה תקנת חכמים הוא, בכדי "דלא אתי לאנצויי. אף שהתקנה היא שהחפץ המונח בד' אמותיו של אדם יוקנה

טאָן אויך בגשמיות, ניט שטעלנדיק קיינע תנאים, וואָס דאָס איז דאָך געווען דער אויפטו וואָס איז נתחדש געוואָרן פון בעל שם טוב אין דעם דרך העבודה פון די צדיקים הנסתרים בשנת תבוא עליו ברכה").

לקוטי שיחות חלק טז שיחה לכד טבת. (1) עס זיינען דא צוויי ענינים אין תורה (וועלכע זיינען צו אונז דערגיינגען) וואס מען ווייס אז דער אלטער רבי האט זיי געשריבן קרוב לזמן הסתלקותו: (א) די אגרת וואס הויבט זיך אן "איהו וחיוהי חד", (ב) די רשימה "נפש השפלה". וז"ל: נפש השפלה באמת לאמיתו בשרשה עבודתה היא תורה גשמי" בין לה ובין (להבין) לאחרים ובין גמ"ח גשמיים ע"י קירוב הדעת ועצות מרחוק בכל עניני ב"ב ... דער תוכן פון די ביידע תורות איז - די מעלה פון עשי" (גשמיות): אין דער אגרת "איהו וחיוהי חד" רעדט זיך וועגן דעם "גודל מעלת המצות מעשיות אשר הם תכלית ירידת הנשמות לעוה"ז הגשמי", ווייל "נעוץ תחלתן בסופן": דוקא אין דעם "סופן" - עשי", עוה"ז הגשמי, איז דא "תחלתן" דער כח הא"ס פון "מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה" [ועד"ז איז אין עולם הזה גופא (כהמשך באגה"ק שם) דוקא אין יסוד הכי תחתון העפר איז דא דער כח הצמיחה "מעין בחי' א"ס":

לו, מכל מקום בשביל קנין החפץ, הקנו לו חכמים את ד' האמות עצמם ועשאום כחצירו, ועל-ידי זה ובמילא קונות לו את החפץ המונח בהם בתורת קנין חצר (ולכן, קטן שאין לו חצר, אין לו גם ד' אמות). אלא, שזה מה שהקנו חכמים להאדם את ד' אמותיו - הוא רק לצורך קנין חפץ המונח בהם, ולא לענין אחרי ועם היות שהקנין דד' אמות הוא מטעם קנין חצר, בכל זה עדיף הוא מקנין חצר. שחצר שאינה משתמרת (גם כשעומד בקירוב להחפץ באופן שיוכל לנטות עצמו וליטלו) אינה קונה עד שיאמר "זכתה לי שדי", ואילו ד' אמות (אף שאין משתמרות) אין צריך לומר "זכתה כו'", ועד שקונות לו לאדם שלא מדעתו ורצונו כללי. וצריך ביאור: מכיון שכל הקנין דד' אמות הוא מטעם קנין חצר (ובנוגע לד' האמות עצמם - גרועים הם מחצר, כנ"ל שאינן קנויות לו כי אם לצורך קנין החפץ), איך אפשר שהקנין דד' אמות יהי' אלים מקנין חצר והביאור בזה: בד' אמותיו של אדם מתפשטת בחינת היחידה שבו. ולכן קונות לו לאדם שלא באמירתו ודעתו, כי בבחינת היחידה אינו נוגע ענין הדעת והשכל. אלא שהתפשטות היחידה בד' אמותיו הוא בשביל קנין חפץ - הקנאת דבר גשמי שמחוץ לאדם: הכחות של האדם עצמו, בכל ד' הבחינות נפש, רוח, נשמה, חי' שבו - ארבע אמותילא, אין ביכלתם להמשיך ולגלות את בחינת היחידה. ורק כשהכחות באים לברר איזה דבר גשמי שמחוץ להאדם - הקנאת חפץ לרשותו של האדם (בכדי לבררו ולזככו על-ידי שישתמש בו לשם שמים) אז דוקא מתגלית בהם בחינת היחידה".

78) מלכים ב ג, יא. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁפָט הֲאִין פֶּה נָבִיא לַיהוָה וַנִּדְרָשָׁה אֶת־יְהוָה מֵאוֹתוֹ וַיַּעַן אֶחָד מֵעֲבָדֵי מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר פֶּה אֲלִישָׁע בֶּן־שִׁפְט אֲשֶׁר־יָצַק מַיִם עַל־יַדֵי אֱלֹהֵינוּ:

ברכות ז עמוד ב. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחֵי: גְּדוּלָה שְׁמוּשָׁה שֶׁל תּוֹרָה יוֹתֵר מִלְמוּדָה, שְׁנֵאמַר: "פֶּה אֲלִישָׁע בֶּן שִׁפְט אֲשֶׁר יָצַק מַיִם עַל יַדֵי אֱלֹהֵינוּ". "לְמַד" לֹא נֵאמַר, אֶלָּא "יָצַק" — מִלְמַד שְׁגוּדוּלָה שְׁמוּשָׁה יוֹתֵר מִלְמוּדָה.

79) לקוטי שיחות חלק א עמוד 261. איינע פון די עניני ההשתדלות צו מקרב זיין א אידן איז טאָן יענעם א טובה אויך בגשמיות. אויסער דעם וואָס דאָס אליין גייט אריין אין אהבת ישראל, העלפט דאָס אויך צו מקרב זיין יענעם לרוחניות. מען דארף ניט ווארטן און תולה זיין גשמיות אין רוחניות דוקא, בתנאי כו', נאָר מען דארף

ולכן, ההשתדלות להטיב לזולתו, צריכה להיות, בין ברוחניות בין בגשמיות⁷⁰. ולפעמים יורדת נשמה למטה בעוה"ז על משך שבעים-שמונים שנה בכדי לעשות פעם אחת, איזו טובה ליהודי בגשמיות ובפרט ברוחניות⁷¹.

* * *

עשיית טובה לזולתו בגשמיות, נוסף על שהיא עצמה בכלל אהבת ישראל היא, מועלת היא, גם לקרבו לרוחניות⁷². כי כשמקבל הטובה יודע שעשו לו טובה בגשמיות, הרי אין⁷³ אדם מעיז פניו בפני בעל חובו⁷⁴. ומדרכי ההשתדלות לקרב יהודי לתומ"צ הוא לעשות לו טובה (גם) בגשמיות, ושלא לתלות טובה זו ברוחניות (בתנאי וכו')⁷⁵. וגם כשצריך להוכיח את זולתו, אפילו בענינים הכי חמורים, צריך תחילה להטיב לו, ורק אז, מתקבלים דברי התוכחה ופועלים פעולתם*⁷⁶. (ואף שבנוגע לעצמו, תובעים ממנו חס"נ בשביל לקרב את זולתו, בנוגע להזולת, אסור להשתמש ח"ו באמצעים שהם היפך מדרכי שלום (אפילו) בכדי לקרבו לתומ"צ⁷⁷, ואדרבה, צריך להטיב לו*⁷⁸, כנ"ל).

ג. בהנאהב — לכל ישראל בשוה: אהבת ישראל צריכה להיות לכל אחד מישראל בלי שום הגבלות, גם לזה שנמצא בריחוק מקום ממנו, בקצוי תבל⁷⁹. וגם למי שלא ראה אותו מעולם⁸⁰ (דמכיון שהיא אהבה עצמית, שייכת היא גם כשלא ראה אותו⁸¹), וכן גם למי שנמצא בקצוי תבל, ולא ראה אותו מעולם — ברוחניות⁸². ולא רק שצריכה להיות גם לאנשים פשוטים⁸³, אלא אשר גם

עליכם" זל"ז, צריכים לדעת, אשר פגישתם אינה רק בגופם אלא גם בבחי' נפש רוח נשמה חי' ויחידה שבהם, וגם בנשמותיהם כמו שהם למעלה. ואז ה"שלוים עליכם" הוא חי. והאהבה ד"בכל מאדך" הוא המס"נ שישנו ליהודי אחד עבור השני⁸⁴.

— אהבת ישראל צריכה להתבטא (לא רק בעשיית טובה לרעהו, אלא) גם אשר הנהגתו תהי' באופן כזה שרעהו יהי' מתאהב על ידו. כי "ואהבת לרעך כמוך"⁸⁵ הוא כמו "ואהבת" את הוי' אלקיך⁸⁶, וכמו ש"ואהבת את הוי' אלקיך" הוא "שיהא שם שמים מתאהב על ידך"⁸⁷, כן "ואהבת לרעך כמוך" הוא שיהא רעך מתאהב על ידך⁸⁸.

ב. בהענינים שבהם מתבטאת האהבה והקירוב:

עניני האדם, נחלקים לשני סוגים: ענינים הגשמיים — גוף, וענינים הרוחניים — נשמה. ואהבת ישראל — הקירוב וההתאחדות עם זולתו — צריכה להיות בשניהם. ההתאחדות בענינים הגשמיים — עניני הגוף (שלא יחשוש שהשני ישיג את גבולו וכדומה) — כי "גופו (צריך להיות) נמאס ומתועב אצלו"⁸⁹, ובמילא, עניני הגוף אינם תופסים מקום אצלו. ההתאחדות בענינים הרוחניים — עניני הנשמה (שלא יחשוב שמצד מעלותיו הרוחניות אינו יכול להתאחד עם זולתו הפחות ממנו ושאינו בערכו) — כי (א) "הנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקים חיים"⁹⁰, וא"כ אפשר שבשרש הנשמות, רעהו נעלה ממנו. (ב) "בשגם שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה"⁹¹, ובמילא הם "אחד" ממש⁹².

אחרי שהטיב להם דוקא (שם). (73 שיחת יג תמוז תשכ"ג. (73* וכלשון המשנה (אבות פ"א מ"ב) "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה": בתחילה — "אוהב את הבריות" — ואהבה זו תביא סוף סוף שיהי' — "ומקרבן לתורה" (שם). (74 לקו"ש שם ע' 201 (מהבעש"ט). (75 היום יום ע' כה (מאדה"ז). שם ע' קיג (מהבעש"ט). סה"מ תשי"א ע' 152 (מהבעש"ט). לקוטי שיחות שם (מהבעש"ט). (76 לקוטי שיחות (כרך ב') עמוד 435. (77 לקוטי שיחות כרך א' שם. — דיוק לא ראה אותי מעולם, ראה להלן הערה 190. (78 ראה מאמר הבעש"ט בהתמים חוברת ח' ע' מה. ובכ"מ. — ואדרבה, מעלה באנשים פשוטים על בני תורה. וכמאמר הבעש"ט, דכמו שבתפלין, הנחת תפלין של יד קודמת להנחת תש"ר, כן בישראל (תפלין דמארי עלמא — ברכות ו, א), עבודתם של אנשים פשוטים

חוברת 7 ע' 24). (60 ויקרא יט, יח. (61 דברים ו, ה. (62 יומא פו, א. (63 לשון אדמוה"ז בתניא פ"ב. (64 לשון אדמוה"ז שם. וראה במילואים. (65 ל' אדמוה"ז שם. וראה במילואים. (66 שיחת ש"פ ויק"פ תשכ"ד סעיף ג'. וראה במילואים. (67 ובסה"מ תשי"א ע' 152, שגם עשיית טובה בגשמיות (ומכש"כ ברוחניות), נעלה יותר מהשגת ענין עמוק בלימוד. (68 מאמר הבעש"ט. הובא בהיום יום ע' גא. לקו"ד (כרך ג') תקסג, ב. התמים שם. קונט' קא בסופו. לקו"ש (כרך ד') ע' 1255. (69 לקו"ש (כרך א') ע' 133. 261. (70 ב"מ ג, סע"א. (71 לקו"ש שם ע' 133. (72 שם ע' 261. — והיא דרך הבעש"ט שנחחדשה בשנת ת"בוא עליו ב"רכה (שם). (72* שם ע' 133. — וכמו דברי תוכחות דמשה — אף שהוכיח על חטא העגל — שהיו "אחרי הכותו גו'" (דברים א, ד);